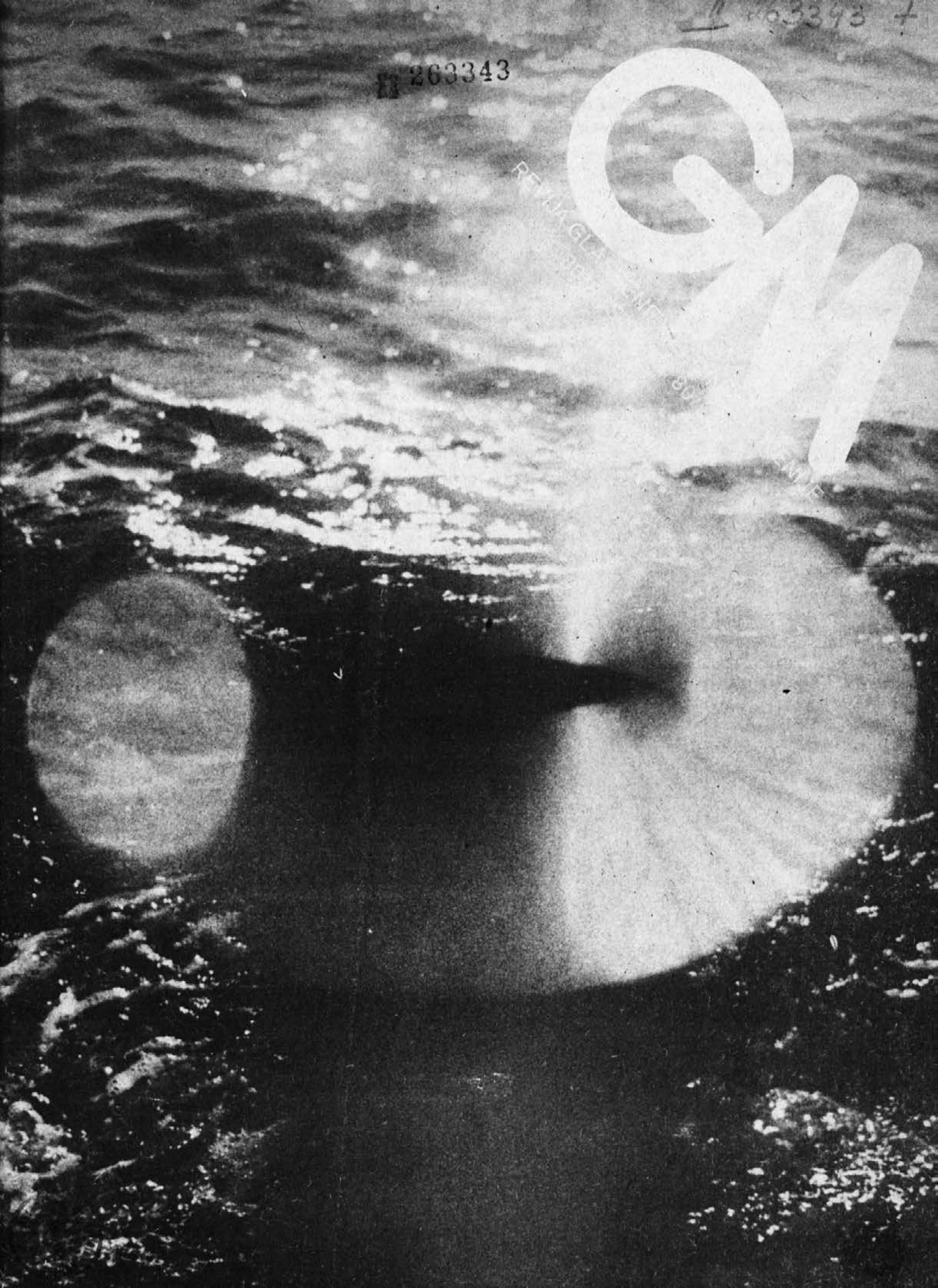

263343 +

263343

REMIKLE...
80

SOOČANJA

Uredništvo revije GM je med načrtovane naloge za letosnje leto uvrstilo tudi kar najširšo javno razpravo o uveljavljanju usmerjenega izobraževanja na področju glasbenega solstva in o vseh problemih, ki se sicer glasbeni vzgoji in naši nastajajo.

Pri tem delu moramo seveda izhajati iz že sprejetega zakona o usmerjenem izobraževanju ter iz zahtev po uveljavitvi takšne šole, ki bo vsakega učenca usposobila za delo, za obvladovanje težav v proizvodnji in zasebnem življenju, ter odpirala več poti blaginji in boljšim medčloveškim odnosom. Prav tu pa lahko ne samo glasbena vzgoja, ampak tudi umetniška vzgoja opravi pomembno delo. Sam začetek usmerjenega izobraževanja je — kot vemo — prestavljen šele na začetek prihodnjega šolskega leta, vendar je treba do tedaj pripraviti vse za izvedbo šolske reforme na vseh stopnjah izobraževanja. Zato je treba rešiti še mnoge strokovne, kadrovske, materialne, organizacijske in druge probleme.

Katere naloge ima pri tem organizacija Glasbene mladine? Med najpomembnejšimi so priprava in sprejem samoupravnih sporazumov o temeljnih plana posameznih organizacij ter samoupravno organiziranje v izobraževalnih skupnostih, tako da bi lahko glede na potrebe in možnosti uskladili načrtovanje ter dosegli ustvarjalno sodelovanje z izdelavnimi organizacijami, za katere šola organizirane dejavnosti treba krčiti programe, zmanjševati porabo, celo da je treba odložiti reformo vzgoje in izobraževanja, kot da bi šlo pri tej reformi za velika sredstva in velike nove investicije. V resnici pa gre za to, da bi imela izobrazba v naši družbi, v združenem delu večji pomen, da bi imeli rezultati znanstvenega dela večji vpliv. Varčevanje na npravem mestu ni varčevanje, je trošenje. Že vse predlogi smo v naših šolah pristajali na varčevalne ukrepe, od varčevanja pri krediti, vodi, do nagrajevanja. Takšni ukrepi so marsikdaj povzročili, da so pedagogi bezali iz šole v donosnejše poklice. To se dogaja še sedaj. Prosvetni delavci si iščejo boljše možnosti za delo, ki je drugje tudi mnogo bolje nagrajevano — kljub stabilizaciji! In vemo, da so učitelji že zdaj preobremenjeni. Preobrazba vzgoje in izobraževanja se nam tako kaže kot zapleten in dolgotrajen proces, v katerem je še vedno polno neznanik. Zlasti velja to za glasbeno solstvo, ki je že od nekdaj nekako bolj specifično in ki že od nekdaj pozna usmerjeno izobraževanje. Saj si ne mogoče misliti dobrega glasbenika, ki se z glasbo ne bi pričel ukvarjati že za mlade v glasbeni šoli in nato dolga leta trdo in vztrajno delal. Tu so še vprašanja naše glasbene vzgoje sploh, njeno mesto in možnosti v celodnevni osnovni šoli, povezovanje glasbenih in osnovnih šol, prilagajanje novim potrebam, ustvarjanje novih možnosti. Saj je popolnoma jasno: kljub „usmerjenosti“, ki je pri glasbeni vzgoji že tradicionalna, bo treba naše kapacitete, naše možnosti prilagoditi prizadevanjem, ki so gibalno nove reforme vzgoje in izobraževanja. Pri tem vabimo vse, ki o tem razmišljajo, da objavijo svoja mnenja in morebitne predloge v naši reviji, saj bo letošnje leto še posebej občutljivo za te probleme.

PRIMOŽ KURET

GM
 REVIJA
 GLASBENE MLADINE
 SLOVENIJE
 80/81/ST.1 / 3.10.80/L.11

Naslov uredništva .

Revija GM, Krekov trg 2/11, 61000 Ljubljana, telefon 322-367. Račun pri SDK Ljubljana, 50101-678-49381. Izide osemkrat v šolskem letu, celoletna naročnina je 40 din, cena posameznega izvoda 6 din

Uredniški odbor:

Miloš Bašin (tehnični urednik in oblikovalec), Urška Čop, Lado Jakša, dr. Primož Kuret (glavni urednik), Igor Longyka (odgovorni urednik), Miha Longyka (lektorica), Kaja Šivic (resorna urednica), Bor Turel in Metka Zupančič.

Uredniški svet:

Dr. Janez Hoefler (predsednik), Tone Lotrič (ZKOS), Željka Nardin (ZSMS), Jasmina Pogačnik (GMS), Jože Stabej (DGUS), Dana Škeri (DSS), Dušan Vodišek (ZDGPS), Tone Žuraj (GMS) in delegacija uredništva (glavni in odgovorni urednik).

Revijo GM izdaja Glasbena mladina Slovenije. Grafično pripravo izdeluje Dolenski list v Novem mestu, tiska tiskarna Ljudske pravice v Ljubljani. Revija je oproščena temeljnega davka od prometa proizvodov po sklepu republiškega sekretariata za informacije 412-1-72, z dne 22. oktobra 1973. Sotfinancirata jo kulturna skupnost in izobraževalna skupnost Slovenije.

Fotografiral LADO JAKŠA

ESTAVLJAMO REVILJO GM

JUBLJANSKI OSNOVNOŠOLCI N NJIHOVE ŽELJE BISK NA OSNOVNI ŠOLI IVANA POTRČA

Prav v zgornjem nadstropju Potrčeve osnovne šole je prijazna učilnica s klavirjem. Na vratih piše "glasbeni pouk" in v notranjost vabi "obnoven plakat z značilno noto in pisom Glasbena mladina - dobrodošli. Namenjen pa ni le glasbenim mladincem, ki smo prišli v goste, ampak tudi tistim, ki imajo radi glasbo, umetnost, ki bogati in ple-

ni. "Vdri!" smo v glasbeni svet, ki ga obkrožuje cela Potrčeva osnovna šola, kjer so imenovali kar glasbeno mladinsko, saj muzicirajo tako ali drugače vsi: prvošolčki v zboru Rdeče kapolonce, učenci drugih in tretjih razredov v pionirskih Modrih petljčkih, mladinski pevski zbor imenuje Sinje ptice. Na Vodnikovi šoli je Sinje ptice uspešno vodila prizadeta glasbena pedagoginja Bronka Sax, ki zdaj nadaljuje delo na osnovni šoli Ivana Potrča. Mladinci združuje še Orffov orkester in kar nekaj skupin za učenje blokflavte, kot pripravljavnica in druga, ki že nastopa na proslavah in podobnih glasbenih prireditvah. Najbolj smo zadovoljni, da zbor Sinjih ptic pridno nastopi le dobro leto, nastopili pa so že kar štiriinšestdesetkrat in ob koncu letošnjega leta pripravili samostojen koncert.

Šest naštetih glasbenih sekcij sestavlja šolski aktiv Glasbene mladine. V svojem obisku smo se spoznali s vodniki in predsedniki, torej "zaresnimi" glasbenimi mladinci. "Glasbeni pouk" pa je bil tudi pozdrav. Po dobrodošlicah pred šolo so nam v razredu zapeli svojo himno in niso dali dvakrat prositi, da zapojejo kakšno pesem, pa čeprav šele isti dan naučeno črnsko duhovno Swing low, sweet chariot. Za klavirjem pa muzicirala Bronka Sax, ki bi jo lahko imenovali glasbena mladinska pedagoginja. Tako veselo in ponosno so nam predstavili svoje šolsko glasbeno življenje, pa povedali, kdaj bodo nastopili ob vsaki priložnosti in kako izbirajo

nove člane Glasbene mladine, tiste, ki jih glasba resnično tako ali drugače zanima, pa še in še. Seveda, vsakega novega glasbenega mladince slovesno sprejmejo in tako še posebej poudarijo, kako pomembno je postati član Glasbene mladine, pa čeprav samo šolske. Aktiv GM je vključen tudi v šolsko kulturno društvo, pridno pa sodeluje tudi z drugimi šolskimi krožki.

Presenečeni smo bili nad delavnostjo in navdušenostjo mladih, saj izven šole danes poslušajo večinoma pop, rock in disco zvoke, morda pa je res največ odvisno od glasbenega pedagoga, kako iskreno in strokovno zna otroke navdušiti (moderno bi rekli animirati) za glasbo. Izvedeli smo še kup stvari, da delajo glasbeni mladinci v štirih komisijah: kulturni, ki ureja GM vitrino, programski, ki zapisuje vse o nastopih, tehnični, ki skrbi za nastope in urejuje glasbeno učilnico, ter novinarski, ki skrbi za obveščanje, zbira članke in jih objavlja v šolskih Potrčevih plamenčkih in drugih glasilih.

"Na Potrčeva šolo smo prišli z željo, da se kritično in odkrito pogovorimo o naši reviji GM, večina pisemc, ki jih dobivamo, je namreč dokaj pohvalnih," je povedala Kaja. Glasbeni mladinci so utihnili in premislili, le kaj bi nas zanimalo, saj jih je prek 300 naročenih na revijo GM, vendar je berejo le leto dni, prej je niso poznali. Med tem sem "škjalcala" s fotoaparatom in mladi so se ojunali.

Največja želja je, da bi bila revija GM barvna, seveda sva s Kajo odgovorjali, da je največji problem denar, denar, saj le črno belih številčk lahko izdamo osem za tako majhno naročnino. Nato so nasveti kar deževali: želje, zahteve, vprašanja, dvomi... Naslovnice naj prinašajo portrete domačih pa tujih skladateljev, članki o njih naj bodo bolj življenjski. Bralci bi radi spoznali skladatelja tudi kot človeka, in ne le njegova dela. Seveda, dodajo, jim tovarišica Bronka pove še veliko ob zapisih o pomembnih skladateljih. In že smo pri križanki, naj bosta dve in nikakor ne smeta pokrivati članka na

prejšnji strani, kajti moraš se odločiti: poslati križanko za nagrado ali pa obdržati članek nerazrezan. Toliko smo govorili o živahnosti njihovega aktivna Glasbene mladine in Potrčevi učenci predlagajo, da bi v reviji GM kaj več zapisali tudi o drugih podobnih šolah, klubih, revija GM naj bi namenila kotiček za pomenek, pa ne samo z glasbenimi mladinci, tudi s skladatelji, pevci, glasbeniki in še kom.

Kako ravna z revijo, ko pride na šolo?

Poverjeniki iz posameznih razredov pridejo k tovarišici Bronki in revijo nesejo sošolcem, pri glasbenem pouku pa ob vsaki novi številki namenijo šolsko uro branju člankov, rešijo križanko in razložijo nerazumljive stvari. Tako v šoli, kako pa sicer berejo revijo?

Seveda, najprej zadnjo stran, nato rešijo križanko, preberejo pisma (če je objavljen njihov prispevek, morda pa je kdo dobil celo nagrado), porbrskajo po prispevku o skladatelju, glasbilu, ostanejo še plošče. Opozorili so nas, naj bo v številki vendar več humorja, res smo skoraj pozabili na Ž-dur, pa kakšne anekdote bi bile prav zabavne. Kaj pravite na glasbeni strip in nadaljevanke skozi ves letnik, pa karikature in posterji?

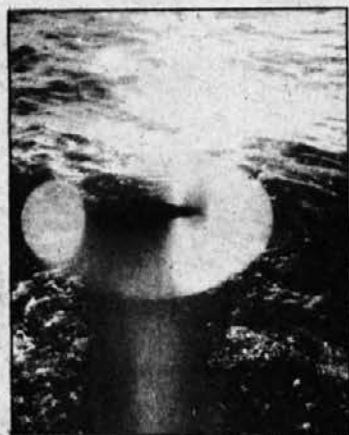
Predlogov je bilo toliko, da so me kot zapisničarico boleli prsti, tako hitro sem morala pisati. Glasbeni mladinci (predvsem mladinke) pa so nadaljevali. Članki, tudi tisti daljši, ne motijo, so zanimivi, revija je pregledna, dovolj živahna, a naslovnice bi lahko bile bolj zabavne, pa manj črne, da tudi njihovi prsti ne bi bili tako popacani.

Povedali so nam, da so jim pri srcu skladatelji, tudi njihovi portreti naj bi bili uganke (podobno kot pred leti glasbila). Nekatere revije objavljajo tudi besedila pesmi in notne slike, lahko bi naročniki predlagali, kaj bi objavili iz različnih glasbenih zvrsti. Seveda pa bi lahko tudi domači skladatelji napisali kakšno pesem po želji. Pogovarjali smo se že dobro uro, pa malha še ni bila izčrpana. Predlagali so tudi več komentarjev o glasbenih prireditvah, ki šele bodo, zelo zanimivo bi bilo prav o simfoničnih matinejah, in kaj pravimo na stolpec kratkih zanimivosti pa majhnem glasbenem kvizu.

No, vse se konča, za slovo so zapeli, pokazali svoje praporce, pa majice in prtičke zbora Sinje ptice, zbrali smo se še pred glasbeno mladinsko vitrino in si obljubili, da se vidimo ob njihovem prvem nastopu.

Besedilo in fotografija:
URŠKA ČOP

POSLUŠANJE

V letošnjem letu bi vam radi predstavili neko na videz nenavadno možnost zvočnega zapisa in njegove glasbene uresničitve.

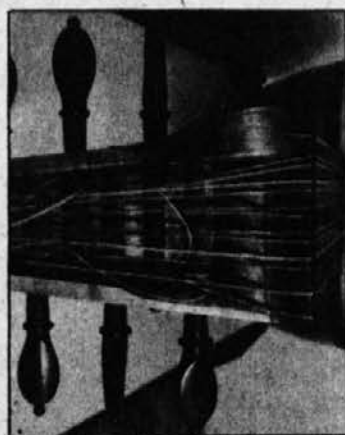
Lahko bi jo imenovali fotografsko-besedno. Ta vam bo gotovo postala bolj domača, če se boste spomnili na sestavke o različnih oblikah notacije (predvsem grafične in besedne) iz lanskega letnika GM.

Izbrali smo fotografije, ki prikazujejo zvočno dogajanje, a ga ne želijo samo dokumentirati, temveč njegovo vzdušje tudi uporabiti kot izhodišče za glasbeno snovanje, za zvočno improvizacijo. Ta fotografski „zvočni zapis“ je dopolnjen še z besednimi napotki za muziciranje.

Ker nam je vsem kljub začetku jeseni poletno šumenje morja, jezer in rek še dobro v spominu, smo za prvo „notacijo“ izbrali „SKLADBO ZA FLAVTO ALI GLAS IN PRETAKANJE VODE“ (na fotografiji vidimo svetlobne odseve na morsk gladini in na namerno neizostrenem spodnjem delu prečne flavte).

NAVODILA ZA GLASBENO USTVARJANJE: KRAJ — nekje ob vodi, kjer srečevanje vode z obalo ustvarja zvok ali ob fotografiji, če je naš slušni spomin na šumenje vode dovolj intenziven.

INSTRUMENT — flavta ali človeški glas, zvoki okolja —

šumenje vode, posluh in domišljija

POTEK — najprej prisluhnemo zvokom pretakajoče se vode in se vživimo v njeno bolj ali manj pravilno ritmično in dinamično nihanje. Poskušamo ujeti osnovni ritem tega pretakanja in se mu postopoma pridružiti z instrumentom ali glasom. Hitrost in jakost igranja (lahko so to čisti toni, lahko šumi, lahko pa zmes obojih;

tonaliteta in melodika sta poljubni) počasi stopnjujemo in pri tem slušno opazujemo rastopu napetost med vse večjo hitrostjo našega muziciranja in ritmom pretakanja vode, ki se ne spreminja. Ko smo prišli do roba naših ritmično-tehničnih zmožnosti (obenem je jakost našega igranja že preglasila vodo), v trenutku prenehamo in zopet prisluhnemo nespremenjenemu šumenju vode. Nato še za nekaj sekund enako hitro, a nekoliko tiše ponovimo naše intenzivno ritmiziranje, kakršno je bilo pred prekinitvijo, in nato zopet prisluhnemo vodi. To ponavljamo v enakem tempu, a vedno tiše, dokler nam namesto tona ne ostane le še drobno šumeče trpljenje, ki se skladno vključi v šumenje vode in se z njim spoji. Če v tem spoju začutimo novo melodijo, sji sledimo in igramo dalje, dokler čutimo navdih.

BESEDILO IN FOTOGRAFIJA: LADO JAKŠA

Fotografiral LADO JAKŠA

ČISTO OSEBNO

O ZBOROVSKEM TEKMOVANJU V STARI GORICI

Srečanje zborov „C. A. Seghizzi“ ima tri obraze. Prvi je hudo muzikološko obarvan. Dva dni tekmuje nekaj svetovno znanih in nezanih glasbenih strokovnjakov v naravnost enciklopedičnem znanju zgodovinskih podatkov za palmo znanstvene zgovornosti. Drugi obraz je muzikalen. Mešani, moški in ženski zbori na odru pred komisijo in občinstvom prikazujejo svojo pevsko in interpretacijsko dovršenost pod vodstvom dirigentov, ki trezno, razgibano ali kar plešoč nakazujejo glasbeni potek. Pevci jim vseskozi verjamejo; pri tem nekateri zbori pojejo docela negibno, drugi se gugajo ritmu in dinamiki ustrezno. Menda sem ta drugi, sproščeni način pred leti prvič opazil pri bolgarskem zboru „Bodra smjana“. Tretji obraz je najsimpatičnejši. Gre za družabno srečanje vseh tekmujočih zborov v športnem prostoru in na obširnem travniku pod goriško gimnazijo. Pojejo vsevprek poljudne ali ljudske pesmi ter si še s prigrizkom in pijačo pomagajo k razigranemu zapoloženju.

Letos med 4. in 7. septembrom je bilo opisano tekmovanje že devetnajstič. Menda še ni bilo nikoli na tako visoki glasbeno-znanstveni in izvajalsko-umetniški ravni. Ponovno sem si obljubil, da muzikoloških razprav v različnih jezikih ne bom več poslušal, ampak si jih rajši pozneje v tisku prebral, tako naporene so in tako nabasane s podrobnimi podatki, ki ti nikakor ne osta-

nejo v spominu, tudi če si zgodovinsko razgledan. Kaj šele zborovodjem in zborovskim pevcem, ki zaidejo na ta predavanje! Zanimiveje je poslušati te mednarodne veličine iz najrazličnejših dežel med večerjo ali kosilom, ko pripovedujejo o svojih bogatih doživljajih, skušnjah in prepričanjih. Zveš mnogo nezanih resnic iz dogajanja v vzhodnem bloku. Poslušaj, kako se ameriški Židje zgražajo nad našo politiko do Izraela. Slišiš marsikatero pikro šalo na račun razmer tu in tam. Zasluduješ umetniško in življenjsko pot tega ali onega svojega nekdanjega znanca ali celo sošolca doma in v inozemstvu. Prepričaš se o stališčih, s katerih ugledni glasbeni strokovnjaki presojajo potek in raven zborovskega tekmovanja itd. Kar razvedriš se ob tem prepletanju sodobnega življenjskega utripa.

— Ker so bila tokrat predavanja namenjena glasbi devetnajstega stoletja, so se v njih vrstila imena Mendelssohn, Schuman, Brahms, Bruckner, Dvorak, Čajkovsk in manj pomembni zborovski skladatelji. „Kaj pa petje meščanskega in delavskega razreda?“ sem se po pravici vprašal ob tako visokoletečih temah predavateljev. In sem sklenil, da se bom v bodoče res držal svojega zgoraj omenjenega sklepa. Drugače je s tekmovalnim delom srečanja. Noben pregled tez, noben opis vsebine, noben posnetek glasbe ne more nadomestiti živnega nastopa zborov na koncertnem odru, ki je vedno neponovljiv, dražljiv in enkraten. Vsak posrečen zanos pomaga do umetniškega učinka, vsak spodrsilaj se maščuje. Če omenim, da sedem mešanih

zborov prvi dan tekmovanja ni naredilo nobene napake, je to dokaz nenavadno visoke ravni letošnjega srečanja. Pa tudi pozneje ni bilo napak, če izvzamem nekaj interpretacijskih nedoslednosti in intonacijskih netočnosti. Tej pohvalni značilnosti se pridružuje še druga: napredek italijanskih zborov je zelo občuten. Tudi majhna kulturna središča že imajo petja željne občane, med katerimi je pretežno mladina. Zanimivo pri tem je, da gre za ta vzpon v času, ko novejši skladatelji že opuščajo tisto zborovsko štiriglasje, ki je skozi stoletja nastopalo kot sopran, alt, tenor in bas in ki se pri nas izrojava v oktetovstvu... Ali gre za željo po družabnem srečanju? Za željo po skupinskem petju? Za kulturno-politične namene? Za komercialno ozadje? Za beg iz osamljenosti? Za preprosti stik s kulturo? Za samouveljavljanje? Kdo bi mogel brez sociološkega preverjanja odgovoriti na ta vprašanja! Nesporo pa je, da priprave na taka tekmovanja stanejo ogromno truda, discipline, požrtvovalnosti in časa, ki jih zna ceniti le tisti, ki je leta in leta stal v zborovih vrstah ali kot zborovodja pilil skupinsko petje. Da bosta v tekmovanju mešanih zborov in ženskih glasov odnesla prvo nagrado „Tone Tomšič“ iz Ljubljane in „Collegium musicum“ iz Beograda, o tem že vnaprej nismo dvomili kljub ostrim konkurenci zborov z vzhoda (Madžarske, Bolgarije, Poljske). V moški

konkurenci pa je osvojil najvišjo lovoriko sardinski zbor iz mesteca Porto Torres, kar je bilo presenečenje.

Najsimpatičnejši je bil tretji obraz tekmovanja, družabni sestanek vseh tekmujočih pevcev. Ne vem, ali so ga izkoristili za čim bolj človeško in prijateljsko medsebojno spoznavanje in povezovanje. Na vseh umetniških manifestacijah v romanskih in germanskih deželah na zahodu se pojavlja vedno isti problem: popolno nepoznavanje slovanskih jezikov ali celo averzija do njih. S tem v zvezi pa je tudi nerazumevanje slovanskega izražanja in njegovih značilnosti. Vztrajanje na pojmu „italianita“ kot na nekem vzvišenem poslanstvu v imenu večtisočletne kulturne tradicije je čutiti v vsakem predavanju, nagovoru, napisu, najsi so gostitelji še tako vljudni in ustrežljivi do gostov.

Na goriški občini na primer so v marmornato tablo vklesana imena nekaterih Goričanov, ki so bili leta 1945 deportirani v Jugoslavijo. Koliko tabel bi bilo potrebnih, da bi pri nas vanje vklesali imena nas vseh, ki smo bili med vojno na najrazličnejše načine deportirani v Italijo?

Ali bo mladina, ki izmenjuje kulturne stike, našla v bodoče bolj skupen jezik za premagovanje pretirane nacionalnosti in za dosego pravega humanizma, ki ni utesnjen zaradi nacionalnih, verskih, društvenih poglobov? Od srca bi si to želeli!

PAVEL ŠIVIC

Fotografiral LADO JAKŠA

OSORSKI GLASBENI VEČERI

Med poročili o glasbenih dogodkih na poletnih kulturnih festivalih letos prvič namenjen prostor v naši reviji tudi Osorskim glasbenim večerom. Ta vsakoletni festival hrvaške glasbe je že pet let izredno pomembna manifestacija hrvaške glasbene kulture preteklih dob in sodobne ustvarjalnosti.

Osor je prav majhno, toda izredno slikovito mesto na ožini med kvarnerskima otokoma Cresom in Lošinjem. Tu vodi prek ozkega preliva premični most, ki vzpostavlja kopensko zvezo med otokoma. Vodna ožina in kopenski prehod sta bila že od nekdaj izredno pomembno strateško mesto in posledica tega pomena je tudi izredno bogata zgodovina malega Osora. Ta sega — če zanemarimo kameno-dobne naseljenca v jamah okoli Osora in sledove naselja iz bronaste dobe ter če ne verjamemo grški legendi, po kateri so Osor ustanovili Argonavti, ki so se tu izkrcali na svojem popotovanju — v sredino prvega tisočletja pred našim štetjem, v ilirske čase Istrov in Liburnov, ki so obvladovali Gornji Jadran, Prek Osora je potekala znamenita trgovska zveza med Baltikom in Jadrnom oziroma Egejskim morjem — jantarjeva cesta in osorski preliv je bil najkrajša zveza med Istro in dalmatinskimi mesti. Mesto je tako tisočletja dobro živelo od trgovine in od plačila za vožnjo skozi preliv, pri tem pa doživljalo mnoge vzpone in padce, menjalo gospodarje od Grkov, Rimljanov do hrvaških vladarjev, Benečanov, Napoleona, Avstrije in Italije.

Najpomembnejše obdobje osorske zgodovine je prav gotovo na prelomu prvega tisočletja n. š.; to je čas hrvaških kraljev, glagoljaštva, ki se je širilo predvsem na Krku in Cresu (baščanska ploščal), to so začetki hrvaške nacionalne kulture. K tej kulturi je veliko prispevale tudi osorska škofija, ki jo omenjajo že v 6. stoletju, in benediktinci, ki so imeli samostan v Osoru in ki so dali v tem času novo podobo politiki in kulturi celotne hrvaške države.

Poletni glasbeni festival je manifestacija, ki skuša obuditi nekdanji sijaj Osora. Rekonstrukcija nekaterih pomembnih objektov (zlasti katedrale iz 15. stol.), je omogočila različne prireditve, turistično dru-

štvo je poskrbelo za prijeten zunanji videz mesteca in Osor je danes v poletnih mesecih pravo kulturno središče. Obiskovalce koncertov preseneti ubranost stare arhitekture, v katero je domiselno in skladno vključena galerija znamenitih kiparskih del z glasbeno tematiko. Na mestnih ulicah se srečuješ z Meštrovičevim Dekletom z lutni, Kršiničevim Frulašem, od daleč spoznaš tudi slovenskega Lojzeta Dolinarja.

Kako so zamišljeni Osorski glasbeni večeri? V želji, da bi nadaljevali tradicijo ene od zibelk hrvaške kulture, je vsabina večerov posvečena dvema ciljema: obujanju tradicije hrvaške renesančne in baročne glasbe in spodbujanju novih del hrvaške glasbene tvornosti. „Naša želja je“, pravijo organizatorji, „da se ravno na krilih bujne osorske zgodovine odkrije vsa polnost hrvaške glasbe.“ To pa je seyeda mogoče le ob neposrednem soočenju s svatovnimi glasbenimi deli, zato so koncerti z izključno hrvaškimi skladatelji izjema.

Festival vsako leto daje poseben poudarek eni glasbeni osebnosti. Drugi je bil na primer posvečen Borisu Papandopolu, ki je za to priložnost napisal Osorski rekviem in zanj črpal ob besedilih iz hrvaške srednjeveške književnosti pri glasbenih zapisih nekdanje osorske škofije. Tretji je predstavil ustvarjalnost ene osrednjih osebnosti evropske glasbe v 2. pol. 18. stoletja, Ivana Maneta Jarnovića, letošnji, peti po vrsti, pa je prinesel odkritje: dela Josipa Mihovila Stratika (1728—ok. 1782),

skladatelja in ugledne zadarske plemiške družine, ki je večino življenja deloval v sloviti Tartinijevi Padovi.

V tem kratkem predstavitvenem zapisu seveda ni prostora za celovito glasbeno oceno dosedanjih petih sezor. Omejimo se lahko le na bežne utrinke, ki ilustrirajo pestrost osorske glasbene ponudbe.

Vsako leto je na sporedu 12 do 15 koncertov, od solističnih do simfoničnih in scenskoglasbenih, ki se odvijajo v osorski katedrali in na mestnem trgu. Poleg številnih domačih umetnikov in sansamblov sodelujejo tudi številni tuji, ki prav tako zavzeto predstavljajo hrvaško glasbeno izročilo. Letos je na primer godalni kvartet iz Zagreba z imenom Stratik predstavil vseh šest kvartetov J. M. Stratika, madžarski lutnjar Daniel Benkoeja pa je med drugimi deli predstavil frotle renesančnega skladatelja Franja Bosanca. Nastop mladega Benkoeja, enega najboljših lutnjarjev na svetu, je bil zares pravi

dogodek, a ne v slogu „vzvišenih“ umetnikov, temveč sproščen, publiko prilagojen nastop, ki je pritegnil slehernega poslušalca, ker mu je ponudil pašo za oči z redkimi glasbami, podaril nekaj biserov prave glasbe in ga prepričal o umetnosti njenega izvajalca. Koncert Daniela Benkoeja, s katerim je sodelovala tudi imenitna madžarska sopranistka, omenjam posebej zategadelj, ker je mladi Madžar pospremil svojo izvrstno izvedbo z izredno domiselnim in duhovitim komentarjem in tako današnjemu času dokaj odmaknjeno glasbo še bolj približal poslušalcem. Zato ni naključje, da je Benkoe septembra vodil tečaj lutnje v mednarodnem centru glasbene mladine v Grožnjanu.

Za konec pa še tole: prireditelj Osorskih glasbenih večerov ne skrbele za sprotne koncertno življenje številnih poletnih turistov na Cresu in Lošinju, temveč ohranjajo in posredujejo glasbene dogodke tudi širšemu občinstvu. Poleg predvajanj posnetkov na zagrebškem radiu vsako leto izdajajo plošče z najpomembnejšimi dosežki, za spomin in študij pa ostaja tudi izredno bogata in izvorno oblikovana programska knjiga.

IGOR LONGYKA

OSORSKE GLASBENE VEČERI & MUSICAL EVENINGS IN OSOR

Tudi Moskovski madrigalisti so obogatili osorski glasbeni večer

DUBROVNIŠKE POLETNE IGRE

Dubrovnik je mesto z dolgo glasbeno tradicijo, ki jo je v preteklosti negoval enako kot poezijo, dramo, slikarstvo in znanost, glasbo je čuval in užival z njo v svobodi.

Prav zaradi te velike pripadnosti LIBERTAS (svobodi), večnemu človeškemu snu, se opajamo z njegovimi trgi, ulicami in obzidji, uživamo v, sozvočju baročno-renesnančne arhitektonske enostavnosti, ki je odsev duhovne prefinjenosti starih Dubrovčanov.

In vsakega 10. julija, ko množica napolni mestne trge in tesne uličice in ko zaplapolajo zastave z napisom LIBERTAS (pomeni, da se začenejo poletne igre), se počutim, kakor bi se vrnil v čas dubrovniške renesanse pred nekaj stoletji.

Pomembnejši del letošnjega festivala se je začel z Bachovim Pasijonom po Mateju z orkestrom Zagrebške filharmonije in zborom Ivan Goran Kovačić pod vodstvom Milana Horvata. Poslušalec Bachove glasbe pač ne more ostati ravnodušen ob dejstvu, da je moč njegove glasbene misli premagala oviro časovne oddaljenosti. Dirigent Milan Horvat je jasno, natančno in brez tehničnih težav sledil Bachovi misli in v njej ohranil vse elemente velikega dela: biblijski tekst, koralno in cerkveno vzdušje ter navzočnost lirike. Zbor, solisti, orkester in dirigent so dobro sodelovali, tako smo dva večera poslušali izvrstno izvedbo Bachovega Pasijona po Mateju v Dominikanski cerkvi. V istem prostoru so nastopili Beograjski filharmoniki z dirigentom Antonom Kolarjem v II. Mahlerjevi simfoniji v C—duru, eni njegovih najbolj zaokroženih in celovitih. Njena izvedba je izzvenela brez dirigentove jasne glasbene koncepcije, ohranjanja vsebine in bogstva Mahlerjeve glasbene invencije. Lahko bi rekli: bilo je preveč instinkta in premalo zrelosti. Navdušila je le mezzosopraniška Marjana Lipovšek s prekrasno barvo glasu in sugestivnostjo svojega glasbenega izraza.

Razočarala je izvedba Mozartovega Requiem z orkestrom zagrebške Radio—televizije, zborom in dirigentom Urošom Lajovicem. Pomanjkanje premišljenosti in sam pristop

k temu pomembnemu glasbenemu delu sta povzročila, da smo poslušali površno, raztrgano, skrajšano izvedbo, ki tudi tehnično ni zadovoljila. Nekateri solisti (pevci) so bili zelo dobri, vendar to ni bilo dovolj, da bi Mozartov Requiem občutili v vsej njegovi veličini.

Veliki maestro Lovro Matačić in Dubrovniški orkester sta briljirala z uverturo Egmont in Beethovnovo 1. simfonijo v C—duru, navdušila je Matačićeva težnja, da profilira izraznost glasbe, ki jo dirigira, in kultivirano usmerja zvočne strukture, in ustvarja pravzaprav svoje lastno delo. To je bil večer ne samo Lovra Matačića in Beethovneve glasbe, marveč tudi večer Mestnega orkestra, ki nas preseneča z nihanji v kvaliteti.

Slovenski trobilni kvintet je potrdil svoj sloves, dan kasneje tudi pianistka Dubravka Tomšič—Srebotnjakova s svojim izredno uspelim in raznolikim recitalom. Zelo opazno vlogo so kot vsako leto tudi letos odigrali Zagrebški solisti, tokrat z Bachovimi Brandenburškimi koncerti in večerom Luke Sorkočevića, starega dubrovniškega mojstra. Mislim, da je bil najkvalitetnejši na tem glasbenem festivalu orkester Academy of St. Martin Fields iz Londona. V začetku je deloval amatersko, kasneje profesionalno; razvil se je v enega vodilnih svetovnih ansamblov (nekaj časa jim je dirigiral znani dirigent Neville Marriner). V dveh koncertih, izvedli so dela Haendla, Mozarta, Bacha, Vivaldija, Scarlattija, Bartoka, Mendelssohna, Čajkovskega, so nas osvojili s smiselnostjo svoje interpretacije. Vodil jih je violini—st Georgy Payk, tudi solist v Bachovem violinskem koncertu.

Sledili so izvrstni koncerti komorne glasbe: odlični ameriški kvartet Alard s prefinjeno izvedbo Lipovška ter Schubertovega kvarteta „Tod und Maedchen“ (Smrt in deklica). Kvartet Alard je Schuberta izvedel „moderno“, v interpretaciji ni bilo romantičnih izkrivljanj, ne da bi podarili patetiko in globoko tragiko so dali Schubertovemu kvartetu pečat realnega in časovno bližjega.

Klavijski trio Mexico je presenetil s svojo natančnostjo. Izvedli so dela Beethovna, Šostakoviča, Suka in Smetane, posebej je navdušila izved-

ba Šostakovičevega D—dura tria. Zanimivo je bilo soočenje vzhodne kulture in renesančnega prostora Knežje palače, kjer je Ranga Vivekanandan iz Sri Lanke osvojila poslušalce in gledalce s klasičnimi indijskimi plesi.

Dubrovniški poletni festival se ne konča s ploskanjem pred koncertnimi odri, nadaljuje se po dubrovniških trgovinah in ulicah, kjer smo le-

tos poslušali mladega francoskega jazzovskega saksofonista, dubrovniške šansonjerje, mlade flavtiste, violiniste, ki brez plačila, svobodno igrajo in v tem uživajo. Festivalska bakla se ugasnila, Dubrovnik pa čaka na naslednje poletje.

ANTUN POLJANIĆ

Fotografiral ENES MIDŽIĆ

FOLKLORA IN ŠE KAJ POLETNE GLASBENE PRIREDITVE V MARIBORU

To poletje so bile v Mariboru že drugo leto glasbene prireditve, ki niso ostale neopazene med tukajšnjim občinstvom. Program, ki je letošnje poletje obsegal vokalno glasbo, folkloro in komorno glasbo, je zadovoljil precej širok krog poslušalstva, tako da so se prireditvam poleg standardnih koncertnih obiskovalcev v lepem številu odzvale tudi nekatere večje in manjše mariborske delovne organizacije.

V uvodnem koncertu je nastopil Ribniški oktet iz Ljubljane, pevci so navdušili in potrdili, da je ljubezen do pristne ljudske pesmi tudi danes še kako živa, in to med različnimi sloji prebivalstva, od šolske mladine do upokojencev.

Velika izkušnja letošnjega mariborskega glasbenega poletja so folklorne prireditve. Kar trije večeri so jim bili posvečeni in dvorana je bila polno zasedena takrat, ko je nastopila mlada indijska plesalka Alarmel Valli s svojo skupino iz Madrasa in

ko so nastopili temperamentni plesalci ter instrumentalisti folklornega ansambla KOLO iz Beograda, prav tako pa tudi na večeru mehliške folklore, s katerim se je zaključilo mariborsko glasbeno poletje.

Posebno doživetje je bil večer slovenskih ljudskih instrumentov in pesmi. Trije mladi izvajalci, Matija Terlep, Mira Omerzel—Terlep in Bogdana Herman, ki so si zadali težko, vendar prijetno, nalogo oživiti vse originalne, včasih tudi nenavadne instrumente naše kulturne preteklosti, so pripravili prav imeniten večer, ki je popestril kulturno dogajanje v Mariboru.

Prav tako obiskan in navdušujoč je bil večer Paganinijevih sonat za violino in kitaro, ki sta ga pripravila Zagrebčana, violonist Tonko Ninić in kitarist Darko Petrinjak. Iskriva italijanska glasba in temperamentna izvedba so glavne značilnosti tega večera.

V Mariboru si takih poletnih glasbenih prireditev še želimo.

ADRIAN GRIZOLD

OPERNO SLAVJE V VERONI

V operi Aida Giuseppa Verdija je v veronski areni blestela Maria Chiara

Veličastna veronska arena je prava „kulisa“ za Verdijevo opero Aida

Ljubitelji daleč po svetu že dolgo vedo, da so operne predstave v starodavni rimski areni v Veroni posebno doživetje. Začelo se je že leta 1913, ko so v Areni prvič izvedli Verdijevo Aida. Prav ta je doslej doživela v areni največ izvedb (160). Tudi letos je blestela v novi režijski postavitvi Giancarla Sbragia in Vittoria Rossija. V glavnih vlogah je nastopilo v alternaciji več pevcev. Med njimi so želi največ priznanja Fiorenza Cossotto, Maria Chiara,

Gena Dimitrova, Nicola Martinucci in Garbis Boyagian. Vse predstave je vodil Nello Santi pred več kot 20 tisoč poslušalci.

Letošnji program (vsako leto se vrstijo tri različne operne predstave, baleti in koncerti v juliju in avgustu), je obsegal poleg Aida še Bizetovo Carmen in Ponchiellijevo Giocondo. Program sloni vsako leto na znanih in preizkušanih operah. Arena seveda ni primerna za eksperimentiranje. Le-to se omenjuje na

režijo in scensko postavitev, ki skuša — glede na večja ali manjša finančna sredstva — v velikih razsežnostih arene ustvariti čim več paše za oči. Čudovita akustika tega rimskega amfiteatra zahteva seveda tudi izvrstne pevce. Letos jih je bilo mnogo iz Bolgarije. — Ob teh opemih predstavah so uprizorili (samo enkrat!) še Verdijev Requiem, v izvrstni izvedbi, ki jo je vodil Riccardo Muti (eden najpomembnejših dirigentov danes), solisti pa so bili

Montserrat Caballe, Brigita Fassbender, Veriano Luchetti in Ruggero Raimondi. Baletni večeri z naslovom „Parada mednarodnih zvezd“ so prikazali odlomke iz različnih del, plesali pa so številni znani baletniki. Komur so bile predstave premalo, je lahko izbral še med dopoldanskimi in popoldanskimi koncerti z bogatim in raznolikim programom: od stare glasbe do najmodernejših smeri.

PRIMOŽ KURET

VTISI S FESTIVALA V BAYREUTHU

Slavnostne igre v Bayreuthu, ki se ponajbo s stoletno tradicijo, prikazuje vsako leto le del opernega opusa Richarda Wagnerja. Letos so bile uprizorjene: Večni mornar, Lohengrin, Parsifal in tetralogija Nibelunški prstan. Od 25. julija do 28. avgusta, kolikor traja ta festival, so omenjena dela večkrat ponovili (Lohengrina n. pr. celo 7-krat). Kljub ponovitvam in visokim vstopninam je bilo gledališče ves čas razprodano.

Festival sem obiskala v začetku avgusta, v najbolj vročih dneh letošnjega poletja, ko se niti noči v tem prelepem gozdnatem predelu severne Bavarske niso ohladile. Kljub vročemu soncu pa se je vse na tem festivalu odvijalo zbrano in urejeno, tako dopoldanska predavanja o Wagnerjevi glasbi kot pred-

stave, ki so se zaradi izredne dolžine začele že sredi popoldneva in se potegnile pozno v noč. Slovesno in zamaknjeno razpoloženje pa se je ob koncu predstav sprostilo ob burnih aplavzih, klicih, cepetanju z nogami in pravih ovacijah, s katerimi je občinstvo nagradilo protagoniste, zbor, orkester, scenografa, režiserja in dirigenta. Prvi dan mojega obiska v Bayreuthu je bil na sporedu Večni mornar. Režiser Harry Kupfer in scenograf Peter Sykora sta oblikovala to romantično opero v črno—beli tehniki ter prepletala resnični in domišljijijski svet z ostrimi in nenadnimi rezi. V tem konceptu je sopranistka Lisbeth Belsley interpretirala Sento kot shizofrenično žensko ter jo z izjemno poustvarjalno močjo ter lirsko obarvanim, kultiviranim ter v skladu z režijo — ubitim tonom glasu postavljala iz prisotnosti v odsotnost. Odličnega

spremljevalca je imela v orkestru (vodil ga je Dennis Russel Davies) posebno na lirčnih mestih. Naslovno vlogo je z voluminoznim baritonom statično oblikoval temnopoti Simon Estes.

Če je odrska postavitev Večnega mornarja potekala v zaporedju kontrastov, potem lahko rečem, da je bil Lohengrin izpeljan v enem samem velikem loku. Prizori so se skoraj neopazno prelivali drug v drugega. Enkrat je bil tenorist Peter Hofman, nedvomno danes eden največjih interpretov Wagnerjeve glasbe. Vloga Lohengrina je s svojim svetlim glasom, v katerem ni bilo čutiti kančka utrujenosti ali negotovosti, podal mladostno in — kljub romantični zamaknenosti — izredno doživeto. Tistega večera je bil še posebno dobro razpoložen, kot mi je povedal ob koncu predstave.

Zadnji dan mojega obiska v Bayreuthu sem sprejela Parsifala kot

mračno in konvencionalno podano glasbeno dramo, ki je režiser in scenograf Wolfgang Wagner ni razgibal niti v prizoru v čarobnem vrtu, ko je imel v koreografiji dovolj možnosti za to. Zaradi nerazpoloženosti je ta večer odpovedala tudi Zagrebčanka Dunja Vejzović v vlogi Kundry, od katere sem si veliko obetala. Tisto, zaradi česar pa je bilo Parsifala kljub vsemu vredno videti, dolgujemo moški zasedbi vlog, ki so zahtevne pevske dele izpeljali samozavestno (naslovno vlogo je pel Siegfried Jerusalem), in dirigentu Horstu Steinu.

Ob koncu moram omeniti še zbor, ki ima v Wagnerjevem opusu pomembno mesto. Festivalski zbor pod vodstvom Norberta Balatscha se že davno ne ukvarja več s problemi, kot so čista intonacija, pravilni vstopi, dikcija in podobno. Barvo zvoka lahko spreminja kot registri na orglah; po pravici ga imenujejo „zbor brez tekmeča“.

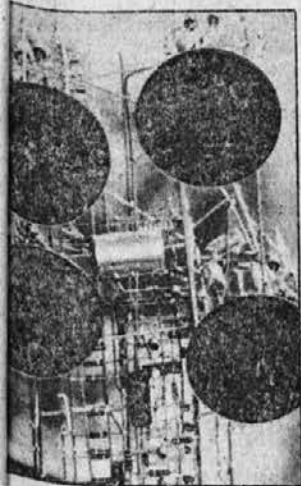
MARJANA MRAK

TV PROGRAM

KRATKO
V TRAJNEM SPOREDU

...sba je postala danes, če to
ali ne, del nas. Dovolj je,
premo okno ali stopimo
ci, in iz stanovanj zazveni-
klodije, take in drugačne —
asetofonov, gramofonov,
čkrat pa iz radijskih spre-
kov. Veliko ljudi se ob
item programu zbuja, ob
pospravlja, kuha ali je,
piše naloge in študira. Ta
ni vpliv je toliko močan,
vsekakor zasluži večjo po-
st, kot smo mu jo vajeni
ščati. Zato smo se letos v
ništvu naše revije odločili,
omo radijski, pa tudi televi-
glasbeni spored budneje
njali in ga sem ter tja tudi
antirali.

...ma je seveda neizčrpna,
poslušalcev, še posebej pa
venih ljubiteljev, so najraz-
išje, zato bodo prispevki
ali manj osebni odzivi na
mezne oddaje ali dele spo-

...avajeni smo ga kot zvonem-
udilke ali telefona, vnaprej
no, kaj približno bomo zasli-
ko bomo pritisnili na
nb. Pogosto se sprašujem,
nu je že dolgo tak, kakršen
Najprej urica udarnih in bor-
ih, nato nekaj narodno-

zabavnih melodij, potem pa po-
pevke in lahkotne zabavne viže,
ki ti zvenijo v ušesih, ko že
nekaj časa sediš v šoli ali službi
in poskušaš misliti na „resne“
stvari. Prav gotovo je prijetno
dan začeti v vedrem vzdušju, pa
vendar nisem prepričana, da ta-
ko šablonski, iz dneva v dan
ponavljajoči se spored zares
spodbudno vpliva na človeka.
Saj si vsi že od malih nog
prizadevamo kritično misliti, se
izobraževati in si samostojno
oblikovati kulturno zavest! Za-
kaj potem sprejemamo pred-
vsem „lahke“, nezahtevne glas-
bene zvrsti? Pogosto govorimo,
da je glasba ne glede na vrst
lahko dobra (ali manj dobra), le
zakaj potem tako ostro ločimo
„resno“ od „zabavne“? Nare-
kovaji so namenjeni neustrezn-
osti izrazov, ki smo jih tako
zelo navajeni uporabljati, da se
nam jih kar ne da zamenjati.
Naj to pomeni, da se ob otožni
popovki moramo zabavati, ob
Mozartu pa se ne smemo?

Primer mi je prišel na misel v
petek, 12. septembra, ko je
malo pred osmo zjutraj iz spre-
jernika zazvenela Mozartova
Mala nočna glasba. Vsak, ki
zjutraj pogosto posluša radio,
ob taki glasbi prišpiči ušesa! Pa
se je po nekaj taktih oglasil
prijazni napovedovalec s temile
besedami: „Malo klasike, se pri-
leže, kajne?“ Ne vem, če ta
malce neslana šala potrebuje
komentar, razen opombe, da je
bila skladba izvajana v priredbi
z bučnimi tolkali.

Vsekakor je ta odnos za
mnoge poslušalce podcenjujoč,
saj se glasbeni ljubitelji, ki jih ni
malo, že dolgo sprašujemo, za-
kaj mnoge radijske postaje „kla-
siko“ že dolgo uvrščajo v naj-
bolj pisane glasbene oddaje, tu-
di jutranje, in tako skrbijo, da
postajajo zvrsti enakopravne,
vsekakor pa ne več samo kulisa
govornim oddajam, v katerih
glasba rabi le za predah ali
vzdušje.

KAJA ŠIVIC

KABARET 13

VESTE KAJ JE TO?

Pri nas malo znana in redka
oblika kulturne zabave, živahni
songi, ki niso popevke in ne
šansonci.

Z njimi se je spoprijela naša
pesnica in pistoljica Svetlana
Makarovič in uspelo ji je, saj je
polna pikrih misli, hudomušnih
izrazov, igralskega talenta in
smisla za glasbo. Pridobila je
skupino glasbenikov in pevsko
nadarjenih igralcev, s katerimi
je pripravila živahen in humo-
ren večer poezije in glásbe ...

Program je v lanskí sezoni nekaj
časa privabljal poslušalce v ho-
tel Lev, nato pa o njem nismo
več pogosto slišali. Vendar se
skupina, v katero vstopajo novi
zanimivi člani in iz nje odhajajo
tisti, ki so se sodelovanja naveli-
čali ali ga ne zmorejo, še vedno
sestaja in izpopolnjuje spored,
ki je v vsakokratni izvedbi
enkratno, neponovljiv, pomem-
ben dogodek. Igralci, pevci in
instrumentalisti za urico napol-
nijo prostor z vedrino, včasih
rahlim obešenjaštvom, ki se šali

na račun človeških slabosti in
razvad in z nenavadnim žarom
spravlja v dobro voljo. Če za
trenutek pozabimo, da smo se
prišli le zabavat, se zavemo, da
nas besedila silijo k razmišljan-
ju. Kaj smo zares takšni, kot
pravi Svetlana? Avtoritativne
mamice, egoistični ljubimci, sla-
biči, karieristi in malomeščani,
ki živimo v svetu DAJ-DAM?
In prav je, da malo zlezemo va-
se, prav, da nas melodije ne
uspavajo in nas besede ne boža-
jo z osladnimi rimami o polju-
bih, morskih valčkih in pomlad-
nih sapicah ... To je namreč
pravi kabaret!

Žal v sredstvih javnega ob-
veščanja nisem zasledila
nikakršnih odmevov z nastopov
v Novi Gorici, v Ptujju, v Štu-
dentskem naselju. Le kaj zapu-
sti ta predstava v mislih
slovenskih poslušalcev? Zani-
mivo bi bilo izvedeti, najbrž
zanimivo tudi za Svetlano Ma-
karovič, za skladatelja Aleša
Kersnika in vse druge, ki vlagajo
v večer svoje zamisli in svoj
trud!

KAJA ŠIVIC

Jerca Merzel, Polona Vetrih, Svetlana Makarovič, Vladimir Jurc,
Aleš Kersnik in Lado Leskovar po nastopu v hotelu Lev.

LJUDSKA PESEM IN SODOBNA POPULARNA GLASBA

Pristna ljudska pesem v sodobni razviti družbi skorajda ne nastaja več, saj jo je domala izrinila popularna (pop) glasba. K temu je bistveno pripomogel nesluteni razvoj tehnike na področju zapisa in prenosa zvoka; razvila se je prava industrija, ki omogoča (dobro izkoriščeno) manipulacijo z glasbenim okusom širokih plasti prebivalstva, vsiljevanje klišejev in stereotipov ter s tem zatiranje pristne in spontane ustvarjalnosti glasbeno neizobraženega človeka. Tako mu na pladnju servira po njegovem okusu začinjeno glasbo, ki jo je zanj pripravil nekdo drug, da bi mu ugajala, da bi nato kupil ploščo, kaseto, šel na koncert, ... in s tem s svojimi najboljšimi močmi pomagal poganjati dobro namazano kolesje „show businessa“. In vendar je to le ena tistih dvomljivih pridobitev sodobne civilizacije, ki človeka vedno bolj uniformirajo, ga utapljajo v povprečnost in neizrazitost „mase“ in mu jemljejo možnost, da bi sam kreativno mislil, po čemer se človek najbolj loči od drugih živih bitij ...

Kljub temu da ljudska pesem v pravem pomenu besede ne nastaja več, pa je še vedno priljubljena, saj se ohranja tudi s pomočjo sodobne popularne glasbe, v kateri se pojavljajo mnoge priredbe ljudskih pesmi, ki postanejo tudi zaradi popularnosti njihovih izvajalcev praviloma zelo priljubljene. Pri nas sicer še dokaj redko, kar je deloma tudi obžalovanja vredno, saj so sodobne priredbe ljudske glasbe včasih najpomembnejši faktor njenega preživetja in nadaljevanja, kajti ljudska glasba, ohranjena le v arhivih narodopisnih institutov, je mrtva. Precej drugače pa je v nekaterih angleško govorečih deželah, kjer priredbe ljudskih pesmi tvorijo dober del popularne glasbe. Prek takih priredb postajajo te pesmi priljubljene tudi pri nas, predvsem zaradi (pre)velikega deleža, ki ga ima glasba iz angleško govorečih dežel in pa zaradi priljubljenosti nekaterih tujih poustvarjalcev in izvajalcev ljudske glasbe, med katerimi so tudi zelo znani izvajalci popularne glasbe. Prav zaradi velike priljubljenosti in razširjenosti po-

popularnih priredb ljudskih pesmi pa obstaja nevarnost, da bo meja med prvo ljudsko pesmijo in sodobno popularno glasbo izginila. Kljub temu da kažeta ta dva načina literarno-glasbenega izražanja mnoge podobnosti, ju ne smemo enačiti, kajti med njima so tudi bistvene razlike.

Svojevrsen paradoks pomenita že sama naziva teh dveh zvrsti. Izraz „popularna (pop) glasba“ je v tej specifični pomenski zvezi rabljen verjetno ravno pod vplivom angleščine, saj ima isti pomen kot angleški izraz „popular (pop) music“. Pridevnik „popularen“ izhaja iz latinske besede „populus“, ki pomeni ljudstvo, zato izraz „popularna glasba“ dobesedno pomeni „ljudska glasba“; ker pa se je izraz „ljudska glasba“ že uveljavil v pomenu: „glasba, ki je plod tradicije, nastale po ustnem izročilu“ (po začasni mednarodni definiciji iz leta 1954), smo ob pomanjkanju ustreznega domačega izraza za označitev pojma „popularna glasba“ pač bili prisiljeni uvesti tujko. Angleški izraz se je kar sam vsiljeval — že zaradi vpliva, ki ga imata angleški jezik in kultura na naše etnično področje (in ne samo na naše ...). Omeniti velja še, da tudi angleški jezik jasno razlikuje pojma „popularna“ in „ljudska“ glasba; za slednjo uporablja izraz „folk music“ („folk“ pomeni „ljudstvo“ v danes sicer že omejenem številu besednih zvez).

Ljudska pesem in popularna glasba sta v bistvu literarno-glasbeni zvrsti. Literarni in glasbeni del — besedilo in napev, sta povezana in nesmiselno bi jurbilo ločevati, razen če to zahteva znanstveno-raziskovalni postopek pri njenem proučevanju.

Ljudska pesem se je v dobi svoje nastajanja širila in podedovala iz generacije v generacijo z ustnim izročilom. To je bila pač edina možna oblika njene ohranitve in nadaljnega razvoja, kar je obenem tudi bistvo njenega obstoja. Avtorji so bili, z izjemo ponarodelih pesmi, neznani.

Že relativno zgodaj se je pojavila težnja za zapisovanjem besedil in melodij ljudske pesmi. Sedaj pa se vse bolj uveljavlja tudi zvočni zapis, ki je še najbolj neposreden in veren prikaz ljudske pesmi. Poleg spontanen težnje za ohranitev ljudske

pesmi pa sta ti dve obliki tudi poskus bolj ali manj znanstvene klasifikacije in proučevanja te zvrsti in prikazujeta določeno stopnjo njenega razvoja. Tako ne predstavljata njenega pravega bistva, čeprav tudi tu prihaja do recipročnega vpliva in tako tudi ti obliki igrata včasih veliko vlogo pri širjenju in ohranjanju žive ljudske pesmi.

Ustno izročilo pa je v sodobni razviti družbi predvsem zaradi razvoja in nenehnega izpopolnjevanja komunikacijskih sredstev (radija, televizije, tiska) in relativno trajnega zvočnega zapisa (plošča, trak, kasete) skoraj popolnoma izkoreninjeno in se mora zato ljudska pesem prilagajati tej novi situaciji. S tega stališča je njena prisotnost v sodobni popularni glasbi le eden izmed načinov njenega prilagajanja.

Ljudska pesem ima v kulturi vsakega naroda kar zelo velik kulturno-zgodovinski pomen. Njena tradicija sega v same korenine narodovega kulturno-umetniškega ustvarjanja. Glede na svojo funkcijo je ljudska pesem pomenila preprosto človeku v veliki meri tisto, kar (je) pomenila tako imenovana visoka, akademska umetnost izobraženemu človeku. Na eni strani mu je na najbolj dostopen in preprost način omogočila katarzo ter beg iz vsakdanjega, kruho prozaičnega življenja, ki ga je idealizirala in s tem lajšala, na drugi strani pa mu je omogočila spontano sprostitve ustvarjalnosti, ki je lastna bistvu človeške narave in ki jo je zatirala nujnost neustvarjalnega, monotonega in naporenega fizičnega dela v boju za preživetje.

Sodobna popularna glasba, ki je sicer lahko tudi na visoki umetniško-izpovedni ravni, pa še zdaleč nima tako velik ega kulturno-zgodovinskega pomena. To je tudi ena najpomembnejših razlik med tema literarno-glasbenima zvrstema.

Če razmišljamo o funkciji popularne glasbe in upoštevamo pri tem različno družbeno klimo, v kateri nastaja, še posebej neustreznost ustnega izročila in tudi dejstvo, da v sodobni družbi avtor praviloma vselej postane (tudi svetovno) znan, bi lahko sklepali, da je popularna glasba v bistvu nadaljevanje tradicionalen ljudske pesmi, nekakšna sodobna ljudska pesem. Tako sklepanje pa je le navidezno upravičeno. Funkcija popularne glasbe je sicer v

grobem enaka, kot je bila fun- ljudske pesmi. Tudi sodobni potrebuje katarzo in zateka realnega v imaginarni svet ide sicer ne toliko zaradi fizič trpljenja in boja za goli obsto zaradi psihološko-mentalnih fliktov, stresa in podobnih sodobnega sveta. Toda taisti so ni človek ima glede na nem naraščajoč življenjski standard no več prostega časa, postaja tudi (vsaj moral bi) vse bolj ku ran in izobražen. Tako prepro nezahtevna zvrst, kot je popu glasba, ne more nuditi tistega, nudi umetnost in kar je v veliki nudila ljudska pesem, in glede je njena primernost vsaj del vprašljiva.

Ljudsko glasbo lahko upravi imamo za način umetniškega lit no-glasbenega izražanja. Av ljudskih pesmi pač niso imeli d sredstev in možnosti za izraž svoje umetniške kreativnosti. O je njihovega poznavanja in obvl vanja načinov in tehnike umetn ga izražanja je bilo drastično or no in to je bil najboljši način, k ga še zmogli uporabiti. Velika na ustvarjalcev sodobne popul glasbe pa ima vsaj objektivne nosti, da postaje sposobna izr svojo umetniško ustvarjalnost m go bolj kompleksno, izvorno in no (prenekateri avtor popul glasbe je akademsko izobražen datelj).

Umetniško-izpovedna vred velikega dela popularne glasb vprašljiva tudi, če se ozremo na položaj v moderni razviti, še po kapitalistični družbi. Tu namreč popularna glasba vse bolj postaja trošniško blago, ki je podvrž ekonomskim zakonom ponudb povpraševanja in se tako spusti stopnjo industrijskega proizvoda, katerem se spontana avtor ustvarjalnost popolnoma pod funkcionalnosti izdelka ter p bam tržišča.

Očitno je torej, da moramo vsakršnem poskusu estetičnega v notanja ljudske pesmi in sod popularne glasbe, če že ne drug vsaj izhajati iz različnih izhod uporabljati različna merila. T bomo tudi laže spoznali resni umetniško-izpovedno in kultu -zgodovinsko vrednost prave l ske pesmi tudi takrat, ko nasto sodobnih popularnih priredbah, enem pa tudi vrednost popul glasbe.

MARKO KRAV

STOSTRUNSKO SLOVENSKO GLASBILO

Nenavadno stostrunsko glasbilo trapezoidne oblike, nekdanj tako razširjeno na Slovenskem, se imenuje oprekelj, pa še več drugih imen ima, recimo cimprekelj, aprikli, bretl, brana, trklje, šenterija. Glasbilo so uporabljali gorenjski in zilijski muzikantje, nanj so radi igrali Korošci in še zlasti Primorci. Glasbilo se je najpogosteje družilo z goslimi, basom in klarinetom, kar nam kažejo tudi slikarje panjskih končnic. Oprekelj so imenovali tudi „slovenske citre“ ali cimbele. Cimbele danes imenujemo veliko cigansko glasbilo, ki je sicer podobno opreklju, a je mlajše in dvakrat večje ter tehnično popolnejše. Tudi Prešeren omenja v Povodnem možu cimbele, misleč na oprekelj:

„... na starem so trgu pod lipo zeleno,
trobente in gosli in cimbele pe-
le...“

Bolj šegavo ga omenja pesem o živalski svatbi:

„Dva zajca sta citrala,
miš na gosli ciglala,
jeverca je na prekl bila,
dva povha sta trobila...“

Glasbilo je imelo po tri ali štiri strune enako uglasene, nanj pa se je igralo s paličicami, ki so bile obložene z vato in povite s sukancem, ali s takimi, ki so bile obložene s klobučevino, številne potujoče ciganske skupine, ki so uporabljale opreklju podobno glasbilo, pa so imele paličice z navadnimi plutovinastimi zamaški. Čim trši je bil material, s katerim se je udarjalo ob strune, tem bolj zvončkast je bil zven, paličice povite z vato pa so izvajale mehak in žametnen zvok. V prejšnjem stoletju so imeli glasbilo oprtano z jermenom prek ramen in igrali med hojo, v našem stoletju, ko je postalo glasbilo solistično in je rabilo le domači zabavi, pa so igrali sede ali stoje, oprekelj pa so položili na mizo. Vendar moramo pobrskati malo tudi po zgodovini glasbila, če hočemo spoznati njegovo vlogo in pomen. Leta 1979 je namreč umrl zadnji opreklar na Slovenskem, doma iz Hotedršice na Primorskem. Tako je dozorel čas, za vrednotenje njegovega vpliva na slovenski etnični prostor, saj se glasbilo ne razvija in ne spreminja več.

Razvilo se je iz srednjeveškega psalterija in azijskih glasbil, ki so prihajala v Evropo z raznimi ljudstvi, Mavri, Turki in Romi, ki so

Del fresk v Peruggi slikarja Giovanija Boccattija (1445–1480)

Leopold Pivk starejši igra na oprekelj (Hotedršica na Primorskem)

vdirali vanjo. V Evropi se je pojavil oprekelj v 11. stoletju, in sicer najprej v Španiji, v 14. stoletju pa je vse pogosteje upodobljen na srednjeveških freskah slovenskih cerkva. V srednjem veku je bilo več različkov znanih glasbil z enakimi ali različnimi imeni. Oprekelj je imel sprva le enojne strune, šele kasneje so se podvojile ali potrojile. Strune so bile speljane prek dveh ali več mostičev,

resonančni pokrov pa je imel vselej lepo rezljane zvočne odprtine ali rozete, kot je bilo v navadi tudi pri drugih glasbilih, lutnjah, gambah, psalterijih in podobno. Šele v 16. stoletju je glasbilo dobilo križem speljane strune, kar je omogočalo svobodnejše igranje. Glasbilo je postalo kromatično. Diatonični opreklji, na katerih se je dalo igrati le v treh ali štirih durih oziroma molih, so se ohranili do 20. stoletja, vse bolj pa so se izpopolnjevali kromatični, na katerih je bilo moč

igrati vsakršne melodije v obsegu ene ali dveh oktav.

Oprekelj, kakršnega je igrala družina poslednjih opreklarjev na Slovenskem, je diatoničen. Glasbilo je tudi zelo občutljivo za temperaturne spremembe, saj že pri najmanjših spremembah intonacijsko popusti, se razglasi. Omejena možnost igre, intonacijska negotovost in okornost so povzročile, da je to zanimivo in blagovzvočno glasbilo izginilo. Na prehodu v 20. stoletje so ga nadomestile v godčevskih sestavih diatonična harmonika ali frajtaronica, pihalne godbe, tamburice in modne citre.

Oprekelj je bil znan po vsej Sloveniji, igran v srednjem in novem veku, bil je priljubljeno glasbilo na vaških in trških slovesnostih tudi v drugih evropskih deželah, kjer se je imenoval dulcimer (Anglija), salterio (Italija) ali Hackbrett (Nemčija). Ludvika XIV. je z njim zabaval največji inovator in virtuoz Panteleon, ki je glasbilo tudi povečal in mu dal kovinske strune; le-te so bile mnogo trpežnejše oziroma stabilnejše od črvenih. Zelo znani „preklari“ so bili Bočani iz Bovške doline in Trente, ki so hodili igrat za malo zaske, boba itd. pred hiše v Kranjsko Goro. V Ihanu pri Ljubljani so pravili sestavo oprekelj–violina in bas „lesena muzika“. Vendar pa v drugi polovici 20. stoletja ljudje že niso bili več zadovoljni z njo, zamenjala ga je pihalna godba. V Prekmurju so pravili opreklju tudi „male cingule“, da so jih razlikovali od velikih ciganskih cimbal. V času gospodarske krize okoli leta 1930 pa so godci, ki so znali igrati nanj, odšli v Ameriko služiti vsakdanji kruh in glasbilo je zatoniло v pozabo.

Oprekelj je spremljal pustno veseljačenje, novoletno koledovanje in spremljal ples v številnem godčevskem sestavu: oprekelj–gosli (škant) – bas (bajs, mul, bunka, krava) ali mali bas (čelo) – klarinet (klenet), katerim ste se lahko pridružila še lovski rog in trobenta. S spreminjanjem življenjskih navad naših ljudi so se spreminjali tudi godčevski sestavi, tehnika igre in spored melodij. Tako je v 18. stoletju že običajna le trojka oprekelj–klarinet ali violina in bas, v 19. stoletju oprekelj in violina, v 20. stoletju pa je glasbilo postalo solistično, dobilo je pečat redkosti ter izumrlo, ker je izgubilo svojo poglobitveno funkcijo, ki ga je do leta 1979 „držala pri življenju“. Še danes pa godejo na oprekelj (ponekod sicer še redki posamezniki) na Avstrijskem, v severni Italiji, na Slovaškem, Češkem in Poljskem, v Romuniji, v Periziji, Indiji, v Sibiriji in na Kitajskem.

MIRA OMERZEL–TERLEP

zborovske poustvarjalne tvornosti. O tem še posebej pričajo prva mesta z domačih in tujih tekmovanj ter številne turneje v vidnejših glasbenih središčih doma in v zamejstvu, kar je gotovo rezultat trdega dela in odrekanih, pa tudi preišljene, vsebinsko tehtne in napredno usmerjene programske politike. K temu je nedvomno prispevala tudi dirigentova skladateljska osebnost v iskanju novih, iskreno doživetih in tehtnih glasbenih izrazov.

Liparjevo zborovsko delovanje se ni omejevalo samo na omenjeni pevski zbor „France Prešeren“. Bil je dolgoletni zborovodja Učiteljskega pevskega zbora „Stane Žagar“ in Okteta „Sava“ iz Kranja pa mentor številnih pevskih zborov v Kranju in okolici. Bil je duhovni in strokovni vodja ali sodelavec številnih zborovskih prireditev, festivalov, revij in tekmovanj v Sloveniji in Jugoslaviji.

Liparjevo pedagoško in zborovodsko delo se je nenehno prepletalo z delom glasbenega organizatorja. Bil je član številnih občinskih, republiških in zveznih kulturnopolitičnih in strokovnih teles.

Naj omenimo le nekatere. Deset let je predsedoval slovenskemu združenju glasbenih pedagogov, tvorno sodeloval v odborih Društva slovenskih skladateljev in jugoslovanske zveze, ves čas aktivno prispeval k delu strokovnih organov Zveze kulturnih organizacij Slovenije, se udeleževal v Društvu glasbenih umetnikov Slovenije in drugod. Sodeloval je v uredniških odborih slovenskih strokovnih glasbenih publikacij, kot so Grlica in Naši zbori. In ne nazadnje, bil je tajnik glavnega odbora in pozneje republiške konference Glasbene mladine Slovenije in več let urednik njenega glasila – revije GM.

Oris dela Petra Liparja bi ne bil popoln, če bi ne omenili njegovih prizadevanj na področju prireditvene glasbene dejavnosti. Bil je pobudnik in ustanovitelj Koncertne poslovalnice v Kranju, ki jo je vodil celih 33 let, ravno tako je sodeloval pri ustanovitvi in delu Skupnosti koncertnih poslovalnic Slovenije.

Njegov skladateljski opus se omejuje na dve področji. Pretežni del njegovih skladb je namenjen pevskim zborom, medtem ko se je v začetnem obdobju nekoliko bolj posvečal instrumentalni glasbi, še posebej solističnim in komornim delom. Gre predvsem za obdobje pred vojno oz. za čas študija pri Slavku Ostercu, kar se tudi jasno kaže v kompozicijskem stavku del. Gre za skladbe za klavir (Humoreska, Fuga d-mol, Bagatele), za orgle (Fantazija), violončelo (Šest skladb). Med zrelejša dela iz tega obdobja sodijo 1. godalni kvartet, Nonet (za zasedbo godalnega kvarteta in pihalnega

okteta), navesti pa velja še Plesno suito za godala in Koračnico za veliki orkester. Kot rečeno, je teža Liparjevega kompozicijskega opusa na zborovskem področju. Že leta 1936 je pri jugoslovanski sekciji SIMC (mednarodno združenje za sodobno glasbo) izšel prvi zvezek zbirke „Naša pesem“, ki so jo sklenili izdajati takratni učenci (vsak od petih s po tremi skladbami) Osterčeve kompozicijske šole. V njej naj bi izhajale „socialne pesmi v novi sodobni harmonski zvočnosti za mladinske pevske zборе“. Takratne politične razmere v Jugoslaviji pa nadaljnega izhajanja zbirke niso dopuščale.

Druga vidnejša zbirka Liparjevih zborovskih del je Šest zborov (1939, bržkone v samozaložbi). Teksti so dela sodobnih pesnikov, kompozicijski prijem je svež in nenavaden. Osnova mu je izpeljana, dostikrat nesimetrična melodična linija, ki se v kar največji meri sklada z notranjim ritmom in melodijo besedila. Akordična sozvočja so zgoščena in skušajo čim bolj podpreti dramatična mesta skladb.

Skladateljsko ustvarjanje Petra Liparja je dobilo nov polet po osvoboditvi. Kot je sam zapisal v svojem življenjepisu, „je bila naša nacionalna dolžnost, da na vseh področjih glasbene kulture pričnemo na novo graditi in ustvarjati našo novo kulturno življenje, osnovano na temeljih bogate glasbene tradicije, in jo oplemenititi z novo idejno stvarnostjo.“ Dodatno spodbudo za to je dobil tudi pri svojem delu s pevskim zborom „France Prešeren“ v Kranju (oz. moškega, ženskega in mešanega zbora v enotni skupnosti), katerega umetniški vodja je bil in s katerim je večino svojih skladb tudi sam prvič izvedel. Številna dela je posvetil tudi vidnejšim slovenskim poustvarjalnim pevskim skupinam. Večina Liparjevega zborovskega ustvarjanja je bila že objavljena, bodisi v samostojnih zbirkah bodisi v ustreznih publikacijah. Samostojne zbirke po vojni so: Trije zvezki mešanih zborov (DSS 1965) in Ženski zbori (DE 1976), ostali zbori pa so izšli v reviji Naši zbori, Grlici ali v nekaterih ad hoc izdajah.

Celoten opus zborovskih skladb obsega okrog 120 del, v katerih so dokaj enakomerno zastopane vse vrste zasedb, torej mešani, moški, ženski in mladinski zbori, le del za otroške zборе (enoglasni s spremljavo klavirja ali a capella) je nekoliko manj. Celotni seznam zborovskih del presega okvir tega prispevka, zato bi rad opozoril le na nekaj skladb, ki po izbrusem slogu in tehtnosti izraza še posebej izstopajo. Med mešanimi zbori so vidnejše uglasitve Kosovelovih besedil (Drevo nad obalo, Ocean, V samotnem polju) in skladba Zemlja govori na besedilo Črtomira Šinkovca. Pri delih za moške zборе izstopajo velikokrat izvajane skladbe s partizansko tematiko na besedila Franceta Kosmača (Partizan), Jožeta Čiuhe (Partizanova izpoved) in Mateja Bora (Partizanovo slovo). Od ženskih zborov bi kazalo izvzeti uglasitve Župančičevih tekstov (Domovina je vse, Hej oblaki preko polja, Zvonovi) in zanimivo obdelavo ljudskega besedila Žabica in muha. Številna dela, posebej za ženske in mladinske zборе, so nastala na besedila Martine Bidovčeve. Precejšen del Liparjevih zborovskih skladb zavzemajo priredbe ljudskih pesmi za različne zasedbe, v katerih pa skladatelj največkrat ne presega običajnega načina harmonizacije v okviru tonalnosti, pač pa so ta dela zanimivejša po svoji oblikovani plati.

Peter Lipar se je po upokojitvi leta 1973 posvetil predvsem skladateljevanju. V tem času je nastalo še nekaj tehtnejših zborovskih del: Dan (na besedilo Svetlane Makarovič), Moja pokrajina (France Pibernik), Opoldne (Ciril Zlobec). Marsikatero delo je ostalo še v osnutku, pri ustvarjanju ga je ovirala bolezen.

Skladatelj Peter Lipar je umrl 13. avgusta 1980.

Liparjevo delo na področju glasbene tvornosti je bistveno prispevalo k podobi sodobne slovenske glasbene kulture. Njegov opus ne sodi v glasbeno avantgardo, še posebej zaradi tega, ker je imel vedno pred očmi bistvo in zmogljivosti naših pevskih zborov, ki jim je posvetil pretežni delež svoje umetniške zapuščine. Ustvaril je klen in izčiščen glasbeni izraz slovenske zborovske pesmi, ki postaja in ostaja eden temeljnih kamnov za nadaljnji razvoj slovenske glasbene misli.

MARKO STUDEN

Fotografiral FRANCE MODIC

JESENSKI JAZZ

Med septembrskimi glasbeno-mladinski jesenskimi serenadami je izzvenel ljubljanski jazzovski festival, čeprav že polnoleten, torej enaindvajseti, pa programsko nič več tako privlačen (kot pred leti) in tako pomemben, da bi ga obiskali tuji kritiki in organizatorji svetovnih jazzovskih shodov. Pa vendar, poslušali smo (v istem tednu tudi izredno uspel in dobrodošel koncert Anthonyja Braxtona s skupino Neighbours) precej godbe, ki je po svoji ogreli že kar jesensko vlažne večere (tudi poslušalce) tja do polnoči.

Programska zašnova jazzovskega festivala ostaja zvesta začrtani že pred dvema desetletjema: predstaviti stilno dokaj različne glasbenike, torej zadovoljiti mnoge različne okuse.

Uvodni takti vsakega večera so bili po uradni napovedi namenjeni ustvarjalnosti velikih orkestrrov štirih jugoslovanskih radijskih in televizijskih hiš. Reflektorji so obšli vsem znani v sinje modro obdani oder, kamere so zabmele, tudi letos bomo festival iz Križank uživali ponovno na televiziji, in začelo se je.

Najprej novosadski veliki orkester z madžarskim dirigentom (obenem je tudi prvi trobentač) Rudolfom Tomsitsom, prvič v Ljubljani z mladimi, obetajočimi glasbeniki, ki igrajo iskreno, z veliko vložene truda, vendar jim manjka še ritmična urejenost in zvočna izenačenost skupin glasbil. Zagrebško veliko zasedbo je vodil Miljenko Prohaska, Jazzovski orkester RTV Beograd pa Zvonimir Škerl. Oba orkestra odlikujejo nekateri solisti, ki s svojimi solo improvizacijami dvigajo raven aranžmaja in izvajanja obeh zvočnih teles. Izenačen zvok posameznih instrumentalnih skupin odlikuje ljubljanski veliki orkester, še vedno ga vodi Jože Privšek, „sound“ pa bogati invencija solistov—pihalcev Petra Ugrina, Toneta Janše, Andreja Arnda, kot zvočna celota so najbolj enotni, profesionalni na evropski ravni. Tokrat so blesteli tudi kot spremljevalci, zvočna kulisa za temnopolto Etto Cameron, ki je z žametno barvo glasu in občuteno interpretacijo navdušila poslušalce in glasbenike v orkestru.

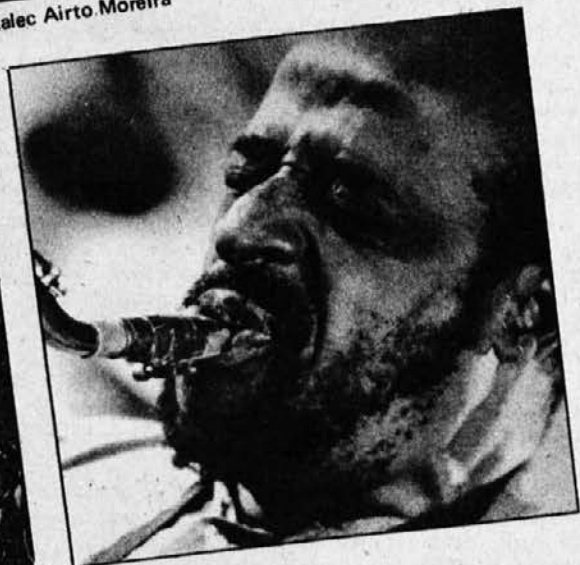
Etta Cameron

Tolkalec Aírto Moreira

Tenorsaksofonista Dexter Gordon in Yusef Lateef

Vsak večer je zaigrala mala zasedba, druga po vrsti. Prve nočne ure so bile namenjene skupini Mirrors, med glasbeniki smo opazili (tudi zvočno) bobnarja Lalo Kovarčeva in trobentača Acka van Rooyena, ki je navdušil tudi mariborske poslušalce na letošnjem junijskem Jazz sFestu. Petek je predstavil sekstet, ki ga le kratek čas vodita člana beogradskega velikega orkestra, saksofonist Milivoj Marković in obetavni trobentač Stjepko Gut. Bill Hardman in Junior Cook sta predstavila kvintet z odličnim piani-

stom Walterjem Bishopom, njihova glasba je dodobra napolnila Križanke s pulzirajočimi jazzovskimi zvoki. V nedeljo so zaigrali še člani Evropskega jazzovskega kvinteta, zanimiva skupina s tremi saksofonisti, vsak je predstavil svoj glasbeni jezik.

Po dvaindvajseti uri so poslušalci drugega programa uživali doma na toplem ob radiu in poslušali v živo najpomembnejše, če že ne najbolj znane skupine na letošnjem festivalu. To novost so radijci dopolnili še s popolnočnimi intervjuji z Johnom Handyjem in dvojico Bill Hardman in Junior Cook. V četrtek je John Handy s skupino napolnil auditorij z glasbo, ki je pogumno in samosvoje

združevala indijske in jazzovske glasbene elemente. Kvartet Yusefa Lateefa (igra saksofon, flauto, oboe...) je presenetil tudi z dokaj plesno obarvano glasbo, a mojstrsko zaigrano. Navdušil je Yusefov občuteni flautistični vibrato v bluesu in samosvoj zvok oboe kot netipičnega jazzovskega glasbila. Temperament in polno eksotičnih južnoameriških ritmov nam je natresel Aírto Moreira, obdan z enako živahnimi soglasbeniki. Za konec pa je nekajkrat kar se da doživeto pihnil v saksofon tudi mojster Dexter Gordon.

Nedeljski jazz se je nadaljeval na jam-sessionu, nekateri pa so že premišljevali o prihodnjem jazzovskem srečanju.

URŠKA ČOP
FOTOGRAFIJE: TOMAŽ SKALE

WIESEN '80

Saksofonist George Adams je mojster improvizacije, glasbene izkušnje je nabiral tudi v skupini basista Charlesa Mingusa. Besedilo in fotografija: LADO JAKŠA

Štirje dnevi jazza Wiesen '80 (ta kraj je približno 60 km jugovzhodno od Dunaja) vse bolj postajajo pojem za dobro glasbo tudi pri nas, saj se je iz Maribora, Kranja, Ljubljane in Zagreba nabralo kar lepo število radovednih ušes. Enako kot lani so tudi letos prišli na svoj račun ljubitelji sodobne improvizirane glasbe, pa tudi utečene jazzovske.

Tokrat smo slišali celo ameriško skupino Defunkt (Joseph Bowie, pozavna, Byron Bowie, saksofoni, Calvin Bell in Martin Albert, električni kitari, Melvin Gibbs, bas kitara, ter Ronnie Barrege, bobni), glasbeno-plesni konglomerat bluesa, funka in jazza, močno je bila poudarjena vizuelna plat. Bili so tudi edini, ki jih publika ni sprejela, celo izžvižgala jih je. Tistih nekaj taktov improvizacije med sicer strogim, nepopustljivim in grobim plesnim ritmom je bilo za večino premalo, posebno po izrazito melodičnem in umirjenem nastopu skupine trobentača Dona Cherryja. Ta je zbral zelo raznoliko zasedbo osmih glasbeni-

kov (Don Cherry, žepna trobenta, Jim Paper, saksofoni, Raphael Cruz, tolkala, Hans Berger, tolkala, Ticky Bush, baskitara, Franck Seraphine, klaviature in flavta, Jane Cherry, violina, David Cherry, tuba) in z njimi odigral nekakšno večdelno suito, sestavljeno iz zvočnih utrinkov različnih svetovnih glasbenih kultur ter jazzovske tradicije od bluesa do free jazza, združeno v skladno celoto.

Skupina Art Ensemble of Chicago (Lester Bowie, trobenta in tolkala, Roscoe Mitchell, tenorsaksofon, flavta in tolkala, Joseph Jarman, tenorsaksofon, vibrafon in marimba, Malchi Favors, bas in tolkala, Don Moye, bobni) je znova pokazala svojo neizčrpno ustvarjalno vitalnost in očarala občinstvo z vedno novimi zvočnimi domislicami in izrazno silovitostjo.

Verjetno je celotno vzdušje podežlskega Wiesna v Burgenlandu ravno pravo za sočen stik med poslušalci in izvajalci in iz njega rastočo inspiracijo, saj so se nastopajoči glasbeniki res razdajali do zadnjega navdaha.

Posebno je žarel saksofonist in flvltist George Adams (v kvartetu s

pianistom Donom Pullenom, basistom Cameronom Brownom, bobnarjem Danniejem Richmondom) s svojimi dolgimi in intenzivnimi improvizacijami (pogosto le s prepričovanjem višjih alikvotnih tonov) in ob njem pianist Don Pullen s svojo značilno tehniko „drsečih clustrov“.

Saksofonist Anthony Braxton je nastopil skupaj z avstrijsko skupino Neighbours (Dieter Glawisching, klavir, Ewald Oberleitner, bas, in John Preininger, bobni), s katero v zadnjem času intenzivno sodeluje. Skupaj so dokazali, da je možno skladno združiti „beli in črni jazz“ (nekateri kritiki za vsako ceno prisegajo le na tako imenovano „črno improvizirano glasbo“), saj so vsi trije avstrijski glasbeniki pokazali toliko spontane inventivnosti in hkrati zvočne igrivosti, da jim nihče ne more očitati hladnega intelektualnega eksperimentiranja, kar se pogosto sliši, kadar teče beseda o evropskih jazzovskih glasbenikih (tako so v Wiesnu učinkovali dunajski Reform Art Unit – Fritz Novotny, saksofoni, flavta in tolkala, Muhammad Malli, saksofoni in bobni, Josef Mitterbauer, trobenta, Paul FIELDS, violina, klaviature, tenorsaksofon, Giselher Smekal, orgle, Allaeddin Adlernerst, fagot, Walter Schie-

fer, bobni).

Med evropskimi glasbeniki sta Wiesnu nastopila še Michal Urbani (električna violina in lirikon – pili lo, priključeno na sintetizator, omogoča različne modulacije zvoka) in Urszula Dudziak (vokal skozi odmev in sintetizator) in n. dušila z okusno uporabo električnih glasbil ter improvizacijami motive evropske, predvsem poljske ljudske glasbe.

Tudi naša znanca iz Ljubljane Egberto Gismonti in Zeca Assumpcao sta bila deležna bučne aplavza, medtem ko nastop skupine Dollarja Branda (verjetno jo bom kmalu slišati tudi v Ljubljani) ni bilo tako intenziven in prepričljiv, kot ga sicer vajeni njeni ljubitelji.

Poleg teh glasbenikov, ki daje pomemben impulz razvoju sodobne improvizirane glasbe, je v Wiesnu nastopila še vrsta mojstrov tradicionalnih jazzovskih slogov: Von Freeman /Chico Freeman Quintett, John Griffin Quartett, Art Blakey Band, Archie Shepp Quartett, Steve Kuhn) Sheila Jordan Band in Art Farmer Quartett.

Vse skupaj je bila posrečena kombinacija različnih načinov glasbenega izražanja v bližnji preteklosti, sedanjosti ter obnem kazalec razvoja sodobne improvizirane glasbe prihodnosti.

LADO JAKŠA

MONTEUX - NAJPREJ ROCK

lij je namenjen pomembnemu
narodnemu glasbenemu festiva-
vicarskem mestu Montreux. Že
ajstič se je zbralo v letovišču
enevskem jezeru, tokrat od 4.
). julija, prek tisoč glasbenikov,
tavili so različne glasbene
i, med njimi še najmanj jazza,
v Montreux še vedno vabi na
vški festival. Vedno več je so-
ih iskanj v rock glasbi, Švicarji
radi eksotične zvoke -
ameriške, afriške, občudujejo
narodno uveljavljene glasbe-
zvezde, prav zato so zanimivi
vi posameznih festivalskih ve-
/ - Brazilija 1980, Afriški
e, blues'n'rock, ska'n'rock,
osemdesetih let, štirje konti-
i in še bi lahko naštevali. Tokrat
pomembnejši glasbeniki, težko bi
ivrstili v podobne glasbeniške
alčke, vsak zase je prinesel v
ano novo zvočnost, podobno
glasba so se menjavali tudi
išalci, ostajali pa so fotografi in
eni kritiki.

1
Poslušalce, mnogi so bili oblečeni
črno-belo - šahovnica je namreč
nekakšen zaščitni znak, so razveseli-
li pomembni predstavniki ponovno
oživljene in osvetlene glasbe šestde-
setih let The Specials. Navdušeni v
dvorani so ob polki podobnem plesu
(giblje se vsak zase, ne v paru)
spremljali „specialno“ ska-rock
glasbo: mešanico bele reggae glasbe,
rhythm and bluesa z dodatkom eks-
plozivne in nezadržne, prav punkov-
ske energije, ki je poganjala glasbeni
tok do vrelišča.

2
Že nekaj desetletij pevec in pian-
ist Fats Domino popestruje glasbe-
ne večere mladim in starim, vsem, ki
imajo radi dobre stare hite in pri-
jetno glasbeno vzdušje. Le kdo se ne
bi veselil skupaj z glasbeniki, ki
korakajo med poslušalci in igrajo
znano When the Saints go marchi-
n'in.

3
Pred mikrofonom Elvis Costello,
v ozadju plete glasbo skupina The
Attractions. Večjo veselico so pri-
pravili The Specials, Elvis in njegova
glasba sta ostala drugačna, nekoliko
skrižnostna (kot je Elvis sam), tu-
robna, obenem divja. Kvartet igra
glasbo new wave smeri, pa nekaj
elementov ska-rock najdemo v njej.

4
Tako začudeno gleda basist Stan-
ley Clarke. Morda se ga kdo še
spominja z ljubljanskega koncerta
skupine pianista Chicka Coree Re-
turn to Forever. Stanley se je glasbe-
no preusmeril in uspešno stopa po
samostojni glasbeni poti, vendar ga
za zdaj zanima le funky in ostra
rockerska glasbena inačica, ki je le
včasih odsev jazz-rocka. Še vedno

pa so poslušalci navdušeni nad nje-
govo glasbeno invencijo in virtu-
ozno tehniko basiranja.

5
Videti (in slišati) je, da je nadvse
priljubljen oživljanje že znanih in
nekoč uveljavljenih glasbenih vrsti
pa tudi mode, obnašanja in tudi
gibanja na odru. Skupina O-Tips
oživlja vse to pa tudi glasbo iz
petdesetih let. Igrajo soul glasbo,
seveda začinjeno z elementi še
vedno mamljivega rock'n'rolla. Kako
solidno (danes skoraj staromodno) so
oblečeni, pa vidite na fotografiji,
vendarle ima njihova glasba novejšo
zvočno preobleko.

Fotografiral MIRZA DŽUMHUR

MLADINSKI PEVSKI FESTIVAL CELJE 1979 RTU LJUBLJANA

Plošča ni le trajen dokument o lanskem mladinskem pevskem tekmovanju. Kot izrez iz sporeda devetnajstih tekmujočih zborov prinaša zelo pisano zbirko najrazličnejših skladb od preprostih do zelo umetnih, od tradicionalnih do najdrznejših sodobnih, od ljudsko občutenih do skrajno virtuoznih.

Zato je plošča zabavna v najboljšem smislu in hkrati poučna za vse, ki jih razvoj in stanje mladinske zborovske glasbe pri nas in po svetu zanima. Izvedbe so zelo kakovostne pač pa se plošči mestoma pozna, da je bila posneta v živo.

MARJAN KOZINA RTV LJUBLJANA

Plošča je posvečena skladbam MARJANA KOZINE, ki zvečinoma niso bile posnete. Na prvi strani se srečujemo s skladateljevimi samospeli (Štiri kitajske miniature, Pomlad, Iz težkih dni), katerih spremljava je obdelana za orkester. Druga stran obsega Baletno suito. Iz teh posnetih skladb je lahko razbrati, kako je skladatelj pred vojno strmел k samoniklemu slogu (Kitajske miniature so iz l. 1940), postal je med vojno in po njej priljudnejši (Iz težkih dni) in se v petdesetih letih oprjel zelo preprostega, v tradiciji zakoreninjenega glasbenega izražanja (Baletna suita iz l. 1956). Resnost — tragičnost — vedrina so privedki, ki krasijo te tri postojanke v Kozinovem ustvarjanju. Samospeli so bili zaupani sopranistki Zlati Ognjanovičevi in njenemu zvonkemu glasu, pa baritonistu Samo Vremku in njegovi jasni deklamaciji. Baletno suito igra simfonični orke-

Zvok orkestra je zelo verno posnet in razgrinja pred poslušalca vso pestro umetnost skladateljevega orkestriranja. Snemalca Rudi Omota je zaslužen za ta dosežek.

PAVEL ŠIVIC

ŠENTJAKOBSKI OTROCI POJEJO SAMOZALOŽBA

Iz Trsta je prišla prišrčna mala plošča z zgornjim naslovom. Štiri skladbice so bile napisane na natečaj, ki ste ga razpisala tržaška Glasbena Matica in odbor za poimenovanje osnovne šole pri Sv. Jakobu v Trstu po Josipu Ribičiču. Besedila Josipa Ribičiča so uglasbili Aleksander Vodopivec, Ignacij Ota in Ubald Vrabec. Mali zborček spremljajo tri kljunaste flavte, oziroma čelesta. Zborček in ansambel vodi Dina Slama. Plošča, ki ima okusen ovitek (brez imena oblikovalca) ter oznako ZTT EST 02101, bo lepo obogatila našo še vedno skromno zakladnico otroških pesmi na ploščah, obenem pa je le zgled glasbenega dela naših zamejcev.

RUPEL — DOKUZOV — MLEJNIK RTV LJUBLJANA

Na plošči se predstavljajo trije znani slovenski instrumentalisti s simfoničnim orkestrom Slovenske filharmonije. Tako igra flavtist Fedja Rupel Boccherinijev Koncert (dirigent Anton Kolar), oboist Stojan Dokuzov Hummlov Koncert za oboo (dirigent Uroš Lajovic) in violončelist Miloš Mlejnik znani Haydnov Koncert (dirigent Anton Nanut). Dobra interpretacija in orkestrska spremljava instrumentalistov — solistov v znanih in privlačnih delih iz klasičnega repertoarja bosta pritegnili številne ljubitelje glasbe, saj v

ničemer ne zaostaja za podobnimi, sicer dokaj bolj številnimi ploščami, ki izhajajo danes povsod po svetu. Tudi tehnično je plošča lep dosežek (snemalca Lidija Soklič in Rudi Omota). Ovitek je oblikoval Borut Bučar (foto Igor Bervar).

PRIMOŽ KURET

ROCK BEGINS/ VOL. 1 — 1949 — 1956/ SUZY

Izmed licenčnih plošč je ta prav gotovo ena zanimivejših, saj ji čas, kljub trem desetletjem kar so nastali posnetki, ni odvzel ničesar. Časovno se posnetki končujejo takrat, ko je rock and roll šele začel vplivati na razvoj popularne glasbe. Obenem pa na tej plošči lahko zaslišimo že zametke prav njega. Od bluesa, soula, folka in boogiewoogieja...

Večina skladb s plošče še danes predstavlja klasiko pop glasbe, kot seveda tudi izvajalci: The Clover Joe Turner, Leadbelly, The Diamonds, The Drifters, Ray Charles, The Five Keys in Ivory John Hunter. Album, ki postaja vedno bolj aktualen.

DRAGO MLINAREC/ TAKO LAKO/ JUGOTON

Električna glasbila so tokrat spet opazno zaznamovala zadnjo ploščo Draga Mlinarca, po desetih letih, ko je izdal svojo prvo samostojno ploščo A ti se ne daј s skupino 220. Malo je glasbenikov, ki znajo tako občuteno združiti zvočno in besedno sporočilo. Obenem Mlinarec ostaja zvest sebi, samosvoj in nov, kljub najrazličnejšim glasbenim tokovom.

Zasanjana, lirična besedila ostajajo njegov najbolj razpoznaven znak. Tudi v edini instrumentalni skladbi Jezera si lahko sami nadgradimo besedilo. Glasba izpovedi.

JUTRO/ DOBRO JUTRO/ PRTV LJUBLJANA

Že ali šele po desetih letih delovanja je skupini Jutro uspelo izdati prvo veliko ploščo in glede na dokaj pogoste menjave članov v skupini ta pomeni morda le leto v njenem ustvarjanju. V zasedbi, ki je sodelovala pri snemanju plošče so poleg stalnih članov Zorana Crnkovi-

viča, Mira Tomassinija in Pavla Rističa, sodelovali še člani skupine Sončna pot: Lado Jakša, Dani Gančev in Agim Brizani. Skupine se je z novimi člani in seveda z novimi glasbili, saksofon ter električne orgle in klavir, precej spremenil: postal je mehkejši, več je harmonij in medsebojnega prepletanja glasbil.

Žal pa skladbe po izpovednosti, vse so delo kitarista in pevc Zorana Crnkoviča, ne dosegajo njegovih prejšnjih. Manjka predvsem raznolikosti že pri melodični zasnovi. Najbolj opazna na plošči je slovenska Po jezeru, instrumentalna skladba, kakršnih je bilo v naši glasbi malo.

SPECIALS/ RTV LJUBLJANA

Prava veseljaška glasba. Ska. Nekje med novim valom, njegovo ostrino, med reagijem, njegovim ritmičnim bogastvom, razgibanostjo in med hitro razpoznavnimi melodijami.

Skupino odlikuje večglasno petje, razpoznamo pa jo tudi po pihalni sekciji.

Glasba, ki je namenjena tudi plesu, ki ne obremenjuje, ki ne zahteva zavzetega poslušanja. Sproščenost v rocku, že dolgo smo jo pogrešali.

MILOŠ BAŠIN

"MLADA" FEDERACIJA

35. GENERALNA SKUPŠČINA FIJM

Na vseh pomembnejših mednarodnih srečanjih glasbene mladine je tako: nekateri se jih udeležujejo „turistično“, zaradi kulturnih prireditvev, ki jih ob sestankih pripravi organizator, drugi spet večino časa prebijejo pred mikrofoni, v dvorani s simultanimi prevajalci, kjer predsedujoči odreja, kdaj bo kdo smel povedati svoje mnenje ali stališče svoje organizacije glasbene mladine.

Konec avgusta je bilo takšno srečanje na Danskem, v Kopenhavnu.

Čeprav je šlo „samo“ za generalno skupščino (ki se sestaja med dvema kongresoma, konkretno, med lanskim v Zagrebu in tistim, ki bo prihodnje poletje v Seville), je srečanje trajalo kar osem dni. Danci so namreč želeli proslaviti petindvajsetletnico svoje organizacije, pa so pripravili poleg običajnih zasedanj generalne skupščine še vrsto drugih prireditvev: nastop baleta New York City v Tivoliju, nastop jazzovske skupine My Quartet + One v klubu Montmartre, predstavitev baročne glasbe v gledališču — muzeju Christianovega gradu, balet s koreografijo Bournonvilla (francoškega mojstra iz 19. stoletja) v operni hiši, predstavitev danskih mladih pevcev in instrumentalistov v radijski dvorani.

Prav tu je začetek generalne skupščine zaigral tudi svetovni orkester glasbene mladine z dirigentom Sergeom Baudojem, ki lani zaradi prevelikih finančnih zahtev in še dodatnih težav v Zagrebu ni nastopil. Ne več prav mlad, zato pa dovolj petični „glasbeni mladinci“ iz nekaterih dežel članic, ki so si sami plačali tako bivanje kot takso (in s tem možnost za udeležbo na vseh prireditvah), so imeli na voljo dovolj zanimivih reči, vsi „uradni“ delegati, ki so običajno dneve prebili v Bella centru, pa izredno malo časa, da pridejo od enega do drugega prireditvenega prostora. Pa to ni bila največja težava. Vsaj nam se je zdelo mnogo huje, da tudi med „uradnimi“ delegati ni bilo videti mladih ljudi, da so

Prizor iz baleta francoskega mojstra Augusta Bournonvilla „Ljudska pripovedka“

bili pravzaprav v izraziti, čisto zamerljivi manjšini. In vendar statut mednarodne federacije določa, da mora v vsaki delegaciji biti od treh delegatov vsaj eden mlajši od trideset let — ali pa sme za skupščinsko mizo sedeti en sam delegat. Ne boste verjeli, ampak nekaj dežel se je raje odločilo kar za to možnost!

Takole v nekaj vrsticah pač ni mogoče povzeti vsega, kar je bilo bolj ali manj pametnega izrečeno v generalni skupščini. Precej časa smo porabili za razpravo o naših mednarodnih projektih — Grožnjanu in mednarodnem tekmovanju glasbene mladine v Beogradu. Za Grožnjana še vedno velja, da federaciji ni povsem jasno, kaj od centra želi, predvsem, koliko mu želi dati. Pri tekmovanju

pa se je zataknilo, ko so države članice morale prevzeti odgovornost, da organizirajo tu mejo za zmagovalce, kar je bilo dogovorjeno že pred nekaj leti. Osrednje vprašanje naj bi na skupščini bilo povezano z mladino v naših vrstah: da bi ga vsaj načeli, če že ne rešili, smo se razdelili v nekaj skupin in se pogovarjali o mladih izvajalcih, občinstvu, mladih animatorjih. No, pa se je ravno tu pokazalo, kako zelo abstraktno se vprašanje zdi nekaterim, kako drugi za nobeno ceno ne mislijo izpustiti iz rok „oblasti“, ki so si jo v organizaciji pridobili z dolgoletnim delom, in kako nazadnje nekateri sami plačujejo „izlete“ na generalne skupščine in kongrese, čeprav tudi doma zastoj, vendar vsak dan vsaj osem ur, delajo za glasbeno mladino (po mnenju tistih, ki zagovarjajo takšno ravnanje: vsakdo ima vendar pravico — ! — do prostovoljnega — zastoj-

karskega dela, ki človeku daje notranje zadovoljstvo). Tu smo bili svede na robu socioloških, kritičnih, že kar političnih razprav, na katere večina ni bila pripravljena, zato so te delovne skupine tudi izvođenele.

Da ne bi kazalo, kako malo damo v federaciji na besedo mladih, smo pri volitvah upoštevali statutarno načelo — in bomo do naslednjega kongresa v biroju štirje mladi člani.

Tudi enemu izmed podpredsednikov, Belgijcu Jean-Pierru Bissotu, je šele 25 let. Novi prvi podpredsednik je Katalonec Jordi Roch Bosch, predsednik glasbene mladine Španije, predsednik pa Kanadčan Jean-Claude Picard (on je, tako določa statut, izvoljen za tri leta), ki zagovarja stališče, da je treba federacijo pomladiti, tako po idejah kot po ljudeh, ki bodo v njej delali. Lahko upamo na najboljše?

METKA ZUPANČIČ

KAJ BO LETOS NOVEGA V PROGRAMIH GMS

Kot že nekaj let ste na vseh šolah, občinskih društvih Glasbene mladine, občinskih konferencah ZSMS, ZKO in še marsikje prejeli programske knjižice za naslednjo koncertno sezono. Spet boste lahko izbirali med različnimi programi in povabili na svojo šolo ali v klub umetnike — izvajalce po svojih željah in okusu — tako osnovnošolci, srednješolci kot tudi vzgojiteljice za svoje malčke v vzgojnovarstvenih zavodih.

Nižji stopnji je namenjenih 5 različnih programov, ki vodijo naše najmlajše v svet glasbe s pomočjo glasbenih pravljic in animacije.

Med glasbili boste lahko spoznali „stara“: harfo, lutnjo, čembalo, baročne flavte, nekatera glasbila iz skupin simfoničnega orkestra, pa še kitaro, električno kitaro, harmoniko in seveda spet priljubljena slovenska ljudska glasbila, ki smo jim letos priključili tudi ljudske pesmi.

Izbirali boste lahko tudi med programi, ki na različne načine povezujejo glasbo in besedo (na primer pesmi slovenskih pesnikov v izvedbi vokalnega okteta, Vokalno-instrumentalno glasbo elizabetinske dobe, samospeve in arije v izvedbi različnih priznanih slovenskih solistov, zabavno glasbo velikih mojstrov v priredbah za komorni zbor ter angloameriško ljudsko pesem v izvedbi štirih pevcev in kitaristov).

„Starejši“ mladini — torej tisti, ki zapuščajo ali pa je že zapustila osnovnošolske klopi, pa je namenjena vsakega nekaj. Med programe t. i. resne glasbe smo uvrstili glasbo baročnih mojstrov, glasbo za klavirski trio od klasične do avantgarde, skladbe za violino in klavir, violino in kitaro, flavto in klavir ter Musorgskega Slike z razstave. Med programi, ki segajo v druge glasbene vrste, pa lahko naročite pevca in kitarista Tomaža Pengova, ansambel Sončna pot, predavanja o razvoju pop in rock glasbe, ki jih bosta vodila Tomaž Domicelj z živo glasbo in Drago Vovk s pomočjo posnetkov.

Na voljo pa so še programi o glasbenih oblikah (od motiva do sonate, plesne oblike skozi stoletja) in odrski glasbi. Pri Glasbeni mladini ljubljane se za 130 din lahko naročite na abonma „Mladi mladim“, ki vsebuje 6 zanimivih koncertov. I-eti

Mira Omerzel — Terlep predstavlja glasbenim pedagogom slovensko ljudsko glasilo — oprekelj

predstavljajo mlade harfiste, pianiste, violiniste, harmonikarje, kitariste ter tri različne ansamble. Šole pa se v večjem številu lahko naročijo na simfonične matinee, ki bodo ob petkih popoldne v Slovenski filharmoniji.

Glasbeni mladini Slovenije in Ljubljane sta avgusta letos skupaj z ljubljansko enoto Zavoda za šolstvo v okviru seminarja za glasbene pedagoge ljubljanskih in objubljenjskih osnovnih šol predstavili del programa za naslednjo sezono. V 10-minutnih nastopih so se predstavili: flavtist Aleš Kacjan in kitarist Jerko Novak, harmonikar Franc Žibert, pevec in kitarist Tomaž Pengov, Bogdana Herman in zakonca Trlep s slovenskimi ljudskimi pesmimi in glasbili ter Lea Šober, Marko Kravos, Aleš Trošt in Baki Jashari z angloameriški ljudskimi pesmimi. Prisotni glasbeni pedagogi so bili nad predstavitvijo večinoma zelo navdušeni in so si v pogovoru z izvajalci takšnih srečanj še zaželeli. Predstavitve „v živo“ je resda povsem nekaj drugega kot gola tiskana informacija v programski knjižici, zato bi morda kazalo kaj podobnega organizirati tudi v drugih OE zavoda za šolstvo.

GMS je ob tej priliki predstavlja tudi svojo letošnjo obširno akcijo: Kviz na temo Slovenska opera. Vsakemu slovenskemu šolarju v 7. in 8. razredu je revija GM namenila po eno tematsko številko, ki v pisani in slikovni obliki prikazuje razvoj slo-

venske opere. Pedagogi na vseh osnovnih šolah pa so prejeli po dve kaseti z zvočnimi posnetki, ki se nanašajo na besedilo v reviji GM ter pedagoške priprave za obdelavo snovi v štirih učnih urah. Zraven gre tudi za preverjanje znanja, saj se

bodo po trije najboljši učenci (1 ekipa) z vsake šole udeležili nadaljnjih tekmovanj, ki se bodo zaključila s finalom kviza v mariborski Operi decembra letos.

DARJA FRELIH

Fotografirala URŠKA ČOP

KVIZ, KVIZ

Letos smo si glasbeni mladinci očitno zastavili izredno težko in odgovorno nalogo: pomagati slovenskim osnovnošolskim glasbenim pedagogom, da bi s skupnimi močmi izpeljali glasbeni kviz o slovenski operi. Seveda bo tekmovalni del zadnji, najpomembnejše pa sedmo — in osmošolci že doživljate, seznanjate se namreč s slovensko operno ustvarjalnostjo, ki praznuje 200 let svojega razvoja. Učitelji so vam razdelili tematske številke revije sGM (spet ste se morali odpovedati enemu sladoledu!), že se „mučite“ z izpolnjevanjem delovnih listov in zbranim poslušanjem opernih arij in zborov. Slovenska opera seveda ni popularna glasba, je pa le glasba, ki je nastajala in nastaja na naših tleh, v njej nastopajo slovenski liki iz resničnega sveta, iz različnih obdobj, mnogi literati so s svojimi deli spodbudili skladatelje, da so libretu in

sceni dodali vezno glasbeno tkivo. Pravzaprav letos praznujemo. Seveda bo to praznovanje kar se da delovno in koristno, naučili se bomo marsikaj o skladateljih, njihovih delih, najpomembnejše pa je poslušanje posnetkov, ki prinašajo zelo raznoliko glasbo. Torej zbrano poslušajte in ugotovili boste, da je tudi ta glasba navsezdanje zelo zanimiva, ne ostaja pa le zvočni vtis, dopolnjuje ga še vsem razumljiv slovenski libretto. Najbolj prizadevne čaka še veliko dela, vendar ali ni delovno „razgibanje“ možgan eno najpomembnejših opravil v človeškem življenju? Torej le korajžno na šolsko tekmovanje! 15. novembra pa se bomo srečali na enem od območnih tekmovanj.

V nadaljevanju bomo pripravili dva polfinala, in sicer 22. novembra, 6. decembra pa še barvni televizijski finale v mariborski operni hiši. Zelim vam dobro poslušanje! Modrijan bi rekel glasbenim pedagogom in tudi vam, učencem: veselo na delo!

URŠKA ČOP

JESENSKE SERENADE '80

„Jesenske serenade“ so za nami in prav je, da se o njih tudi malo razgovorimo.

„Jesenske serenade“ so pravzaprav ideja vodstva Trubarjevega antikvariata, ki je želelo izbrati prijetno okolje svojega atrija za izrazito komorne serenadne večere. K sodelovanju je povabilo Glasbeno mladino Slovenije oziroma Ljubljane, ki skrbi za izbiro izvajalcev, točneje programa. Sprva so bili ti koncerti v juniju in so se imenovali „Junjske serenade“. Pokazalo pa se je, da junij ni ravno najbolj primeren čas za koncerte te vrste, zato smo jih premaknili na september. „Jesenske serenade“ izvrstno zapolnjujejo „mrtvo sezono“, ko ljubljanske umetniške ustanove še nimajo odprtih vrat.

Letos je bila prva „Jesenska serenada“ 8. septembra, igral je Trobilni trio, ki ga sestavljajo ugledni člani simfoničnega orkestra Slovenske filharmonije in Radiotelevizije Ljubljana. Bil je prijeten večer, ki se je začel z Orlandom di Lassom in končal s slovenskimi narodnimi pesmimi Eđija Gašperšiča. Zaradi Festivala jazz, ki se je začel 11. septembra, je bila druga „Jesenska serenada“ že čez dva dni. Dva mlada koncertanta, flavtist Aleš Kacjan in kitarist Jerko Novak, ki sta šele na začetku svoje umetniške poti, sta s svojim izrednim muziciranjem in enkratno nadarjenostjo navdušila in, kljub hladnemu vremenu, ogrela številne poslušalce.

Na tretji „Jesenski serenadi“, ki je bila 15. septembra, je Tomaž Pengov pritegnil ogromno število mladih poslušalcev. Skoraj poldruge uro je izvajalec prepeval predvsem svoje pesmi, pesmi drugih pesnikov, za katere je napisal sam tudi glasbo in pa narodne v svoji priredbi.

Ciklus „Jesenskih serenad“ se je zaključil v petek, 19. septembra, ko je nastopil New Swing Quartet. V prijetnem vzdušju toplega jesenskega večera so zapeli trinajst črnskih duhovnih pesmi. Neprisiljen komentar samih izvajalcev in sproščeno prepevanje je močno pritegnilo in zadovoljilo številne ljubitelje črnske duhovne glasbe.

In kaj lahko mi kot prireditelj ob „Jesenskih serenadah“ rečemo oziroma ugotovimo? Prav gotovo je najšibkejša točka dejstvo, da „Jesenske serenade“ le še nimajo svojega pravega obraza in vsebine. Tu čaka programsko komisijo Glasbene mladine Slovenije največ dela in prepričani smo, da bo v svojih načrtih in delu tudi uspela.

Resnično spodbudno pa je, da obiskuje te koncerte vse več mladih poslušalcev, ki slonijo v obeh nadstropjih ali pa sedijo na tleh ob izvajalcu in poslušajo njegovo pripoved in izpoved.

Nad vse razveseljivo pa je tudi to, da se ti koncerti komorne glasbe vrstijo že več let in postajajo počasi, toda zagotovo tradicionalni.

MITJA GREGORAČ

Fotografiral: LADO JAKŠA

Tomaž Pengov je muziciral v atriju Trubarjevega antikvariata.

GROŽNJANSKA RAZGLEDNICA

Rada bi vam opisala življenje v (zame) najlepšem mestu na svetu.

Ne leži zelo daleč, samo 20 kilometrov od meje med Slovenijo in Hrvaško. Nad Bujami se dvigajo griči in na enem izmed njih kraljuje starodavno istrsko mesto Grožnjan. To ni le lastno ime nekega kraja, je še veliko več. To je sinonim za glasbeno središče mladih, kulturni center FIJM, za mesto, ki ga vsako leto oživljajo pesem mladih in čudoviti zvoki, ki prihajajo izpod prstov neštatih glasbenikov. To mesto je uteklo uničujočemu zobu časa, je srečno mesto.

Ko sem prvič vstopila v to čudovito deželo in se peljala po ovinkasti cesti, me je obdajal občutek strahu in tesnobe. Peljala sem se, peljala ... in kar naenkrat zagledala zastavo Glasbene mladine, ki je palopala z griča „Grožnjan!“ sem pomislila.

Strah se je še povečal, pridružil pa se mu je še občutek vznemirjenosti in ponosa, da bom celih štirinajst dni prebivalka tega mesta, ena izmed tistih mladih ljudi, ki so prišli sem ustvarjat. Iz rahle omotice me je zbudil vrvež mladih, zvoki violine, petje. Tujko sem se počutila samo nekaj trenutkov. Kmalu so me pričeli ogovarjati ljudje, ki jih seveda še nikoli prej nisem videla. Vsi so bili prijazni in zdelo se mi je, da sem prišla med prave prave ljudi.

V Grožnjan sem prišla kot animatorka. Naše delo se je začelo že takoj prvi dan. Imeli smo zelo ambiciozen načrt, ki ga je bilo potrebno čim bolj realizirati. Kot edina Slovenka sem imela še težjo nalogo, saj sem morala često zastopati svojo ožjo domovino. Dopoldne so se vrstila predavanja, kasneje pa delo v gledališču. Uspelo nam je uprizoriti Shakespearov Sen kresne noči, vendar je to že poglavje zase, kajti to je bil zabavnejši del programa.

Seveda se s tem naš delovnik še ni končal. Popoldne nas je čakalo praktično delo – ali natančneje – izdelovanje anket na temo „Kulturne potrebe mladih“.

A ne mislite, da smo samo delali! Zvečer se je pričelo pravo grožnjansko življenje, ki slovi daleč naokoli, še najbolj pri ljudski milici, ki je morala skrbeti za nočni mir. Imeli smo seveda svoj disco, ki je zadovoljil potrebe plesalcev, za bolj umirjene duše pa smo prirejali večerne koncerte.

Če tega ali onega, ni bilo, nam je zanesljivo ostal stari dobri „Balvan city“ (znamenito grožnjansko središče). Tam so se imeli priložnost izkazati vsi nadebudni pevci in kitaristi. Konkurenca je bila huda, ker je bil med nami tudi pevski zbor iz Novega Sada.

Seveda nam je ostalo še veliko časa za dolge nočne pomenke in kaj kmalu smo po Grožnjanu hodili le še v pari. Dan se je zaključil v ranem jutru naslednjega dne.

Dnevi so tekli in čisto nič si niso bili med seboj podobni. Tu se je dogajalo vedno kaj novega, nepredvidljivega ...

Ko so se končno zaključila predavanja, smo si vzeli dan za ureditev zadnjih vtisov, za potočitev solze, za izmenjavo naslova in za poslednjo prijazno misel in besedo novemu prijatelju, ki ga verjetno nikoli več ne bomo srečali.

Meni so ostali nepozabni spomini in številna pisma, ki romajo v obe smeri, plakat s podpismi grožnjanskih prijateljev, ki zavzema častno mesto v moji sobi, dnevnik prijaznih misli na vse tiste, ki so mi poklonili toliko lepih trenutkov.

Tudi v Grožnjanu bodo kmalu potihnili še poslednji zvoki violine, kitar, flavt ... , mesto bo obmirovalo in spočito pričakalo naslednji prihod mladih, ki sta jim pri srcu gasba in umetnost.

Meni pa ostaja upanje, da bom prihodnje poletje spet preživela štirinajst prav tako lepih in nepozabnih dni na majhnem kotu istrske zemlje, v najlepšem mestecu na svetu.

MAJA RUTAR

ZBOROVSKO SREČANJE

PETJE,
KOMORNA GLASBA
IN FOLKLORA
V BAD WALDSEEJU

Med mnogimi letošnjimi domačimi in tujimi glasbenimi prireditvami je bil tudi 11. jugoslovansko-nemški zborovski teden. Ta prireditev poteka izmenično v ZRN in pri nas v Vrnjački Banji. Letos je nemški prireditelj — International Arbeitskreis fuer Musik — izbral novo mesto in zborovski teden je potekal v letoviškem mestu Bad Waldsee blizu Ulma. Teden je bil malo podaljšan, saj je trajal od 9. do 20. 8.

Jugoslovanskim udeležencem, ki jih je bilo 42, sem se pridružil v hotelu Habakuk v Mariboru. Naslednji dan smo z avtobusom srečno prispeli v Bad Waldsee. Najprej je bilo na vrsti burno pozdravljanje med tisti, ki so se poznali že iz prejšnjih zborovskih tednov. Novinci so malo zmedeni stali ob strani, a so se kmalu vključili v spontane pevske zborčke in klape, kjer smo prepevali, kar je še ostalo od programa prejšnjih let. Že zjutraj naslednjega dne pa vaje: v desetih dneh naštudirati dva koncertna programa z zborom, ki se je praktično prvič sestel, to je dokaj zahtevna naloga. Poleg tega je treba upoštevati jezikovne probleme s tekstom in z navodili obeh dirigentov — Dušana Maksimovića iz Beograda in Kunibertasa Dobrovolskisa iz Freiburga. Šest ur vaj na dan je zato potekalo v „razmeroma“ izredno delovnem vzdušju. Seveda pa s tem naš delavnik ni bil končan. Dr. Dimitrije Stefanović je večere popestril z zanimivimi predavanji, imeli smo literarni večer s pesnikom Miodragom Pavlovićem, vsako popoldne pa je skupina največjih plesnih entuziastov pod vodstvom mentorice Heidi Moell — Elbert pripravljala šest folklornih plesov, ki so bili prav tako del zaključnega nastopa. S tam se je uradni delovni dan končal, neuradni pa šele začel. Mladi instrumentalisti so spontano sestavljali različne komorne zasedbe in s svojim znanjem obogatili naš večerni program. Dan se je običajno zaključil z družabnimi plesi, sami pa smo

oblikovali tudi kabaret v vseh mogočih jezikih sveta.

Predzadnji dan pred prvim koncertom smo izkoristili za ekskurzijo. Obiskali smo opatijo v Salemu, Bodensko jezero, Reichenau in Ueberlingen. Seveda je bilo petja povsod dovolj in utrujeni glasovi skoraj niso prišli do predvidenega počitka. Ob koncu zborovskega tedna smo javnosti predstavili svoje delo na dveh nastopih. Najprej smo imeli koncert s sakralnim programom v lepi baročni cerkvi v mestu samem. Program je obsegal dela Petra Corneliusa, Edvarda Griega, Heinza Zimmermana in Marka Tajčevića. Kunibertasa Dobrovolskisa pa je izvedel nekaj orgelskih del Bacha, Mussila in Petra Ebena. Izredno številna publika, česar žal v Vrnjački Banji nismo vajeni, je izvajalca na koncu nagradila z dolgotrajnim aplavzom. Tudi oba dirigenta sta bila s koncertom zadovoljna.

Zadnji dan smo imeli še koncert z lažjim programom: Mendelssohn, Schumann, Cornelius, Dvorak, Mokranjac, Danon, Šuplevski, Špoljarič, Babić. Med posamezna zborovska dela so bili uvrščeni tudi folklorni plesi in komorna glasba v različnih zasedbah. Rum dum dum Šuplevskega in 15. Rukovet Mokranjca je občinstvo pozdravilo z vzkliki in aplavzom, ki je zahteval dodatek za dodatkom.

Vendar je bilo treba končati, saj nas je zgodaj zjutraj čakala dolga pot domov, prej pa seveda slavnostna večerja in neuradna „okrogla miza“ z analiziranjem dobrih in slabih strani prireditve. Vsi smo vedeli, da spal to noč ne bo nihče. Čakalo nas je še slovo, obljube, da bomo še prišli na zborovski teden pa tudi kar tako na obisk. Tu in tam se je utrnila tudi kakšna solza, če je bilo prijateljstvo pregloboko sklenjeno. Nedvomno pa bo 11. nemško-jugoslovanskih zborovskih teden vsem ostal v spominu kot uspešna oblika spoznavanja mladih z glasbo, plesom, kulturo in ljudmi svojega in drugih narodov.

ANDREJ ŠTER

BRANKO RAJŠTER

Skoraj neopazno je šla mimo naš 50-letnica poustvarjalca zborovske glasbe — zborovodje Mladinskega pevskega zbora iz Maribora, moškega pevskega zbora „Slava Klavora“ iz Maribora in učiteljskega pevskega zbora „Emil Adamič. Vsi ljubitelji lepega petja ga poznamo, ponosni smo na uspehe, ki jih je dosegel s svojim mladinskim zborom na številnih pevskih tekmovanjih doma in v tujini. Prvih mest in zlatih medalj z jugoslovanskih in mednarodnih pevskih festivalov je veliko. Po njegovi zaslugi je naše mladinsko zborovsko petje znano kot zelo kakovostno tudi na tujem.

Zborovodja profesor Branko Rajšter je zagnan, dosleden in natančen glasbenik, predvsem pa nikoli dolgočasen dirigent. Vsak njegov stavek med delom z zborom prinese spoznanje, ki ga lahko zborovodja s pridom uporabi pri svojem delu z zborom. To je človek, ki hoče nenehno pomagati z napotki za delo z zborom tudi generacijam, ki prihajajo za njim, ki hoče usposobiti mlade ljudi, da bodo njegovo delo nadaljevali. Po naravi mu je bila dana sposobnost navduševanja za lepo petje in delo z zborom. Rajštrova „zborovodska šola“, ki se najbolj kaže pri članih učiteljskega pevskega zbora, je dala že lepo število zborovodij po vsej Sloveniji, ki dosegajo velike uspehe na revijah in festivalih.

Svojo poustvarjalno pot je Branko Rajšter začel že leta 1948, ko je kot dijak učiteljskega prvič javno dirigiral zboru učiteljskih učiteljskih. Med učiteljevanjem in kot ravnatelj osnovne šole v Kidričevem je vodil različne zborove, pri pouku pa zahteval kvalitetno glasbeno vzgojo. Teoretično znanje in delovne izkušnje pa je uspešno združil v svoji sedanjih službi pedagoškega svetovaleca za glasbeno vzgojo.

Že nekaj let je profesor Branko Rajšter tudi med rednimi organizatorji in predavatelji republiških zborovskih seminarjev za zborovodje mladinskih zborov. Predavanja in pesemske zbirke, ki jih je pripravil za te seminarje, so pomembni pripomočki za delo z zborom.

DRAGICA ŽVAR

ANTON DERMOTA

V začetku letošnjega junija je Dunaju praznoval svojo 70-letnico znani slovenski tenorist svetovne slovesa — Anton Dermota. Ob priložnosti sta mu avstrijski tisk in avstrijska javnost posvetila izredno pozornost. Po pravici Saj je Anton Dermota vse svoje življenje posvečeval Dunajski državni operi, katere član je bil od leta 1934 (od leta 1971 njen častni član).

Iz rodne Kroke je odšel študij glasbo najprej v Ljubljano, nato na Dunaj, kjer se je začela njegova velika kariera. Pel je po vseh velikih evropskih in ameriških odrih, sedeloval je na številnih znanih velikih festivalih (bil je stalni gost salzburškega festivala) in kot koncertni ter operni pevec povsod doživljal velike uspehe. Kot lirični tenor z veliko pevsko kulturo izredno pevsko tehniko je postal k sinonim za pevca liričnih tenorskih vlog v Mozartovih operah. Toda pel je seveda še v drugih operah, v vse italijanskih in Wagnerjevih operah, delih R. Straussa in Beethovna in bi lahko naštevali. Z velikim uspehom se je posvetil tudi koncertnemu petju in kdor ga je kdaj slišal, kakor je s svojo ženo pianistko Hilde Berger-Weyerwald pel pesmi velik svetovnih mojstrov samospava in tudi samospave naših skladateljev, tega zlepa ne bo pozabil.

V zadnjih letih se je Dermota uspehom posvetil tudi vzgoji glasbenega naraščaja, ki mu je lahko posredoval bogate izkušnje iz svojega plodnega življenja. Tudi nekatere naši znani domači pevci so bili njegovi učenci.

Ob življenjskem jubileju se čestitkam pridružuje tudi Glasbena mlada Slovenija z najboljšimi željami za plodno delo tudi v prihodnjem

PRIMOŽ KURE

NAGRADNA SLIKOVNA KRIŽANKA

GLASBENE UGANKE

NAGRADNI RAZPIS

Dragi mladi ugankarji, začenja se vo šolsko leto in z njim prebiranje revije, ki vam bo tudi letos šala popestriti nabiranje znanja glasbenem področju. Uganke najajo na isti strani kot doslej, le liko smo jim nekoliko spremenili. Križanki, ki jo menda prav radi užete, bomo letos objavljali mali z vrsto vprašanj, s katerimi se ste lahko ubadali vsi, ki vas glasba tima. Tudi letos bomo vsakokrat nagradi tri izžrebane pravilne rešitve covne križanke, reševalce pa naidili z veliko ploščo. Rešitev prve ošnje križanke nam pošljite na slovo REVILJA GM; Krekov trg 2, bljana do 20. oktobra. Nagrada velika plošča Glasbene mladine venije MLADI MLADIM.

NAGRADE IZ LANSKE ŠTEVILKE

Zadnje nagradno križanko smo javili v sedmi lanski številki, s oščo pa nagradili tri reševalce: VDREJO ARTOČ iz Ljubljane, ANCA LAPANJA iz Cerknega in ENO ŽAKELJ iz Žirov.

REŠITVE IZ LANSKE ŠTEVILKE

Vodoravno: polk, mu, ahat, odtek, krov, KK, Tom, tuna, Ruža ospš, r, operna pevka, VN, Eire, in, čiv, čir, svak, enota, moteli, adar, Amicis.

MALI KVIZ

Vprašanja, zastavljena v kvizu, najo našete tri odgovore, med katerimi je treba izbrati pravega.

1. V katero skupino glasbil spada ksilofon?

- a) med godala
- b) med tolkala
- c) med brenkala

2. Kako imenujemo pettonsko lestvico, ki je običajno sestavljena iz petih celih tonov?

- a) pentatonika
- b) kvintni krog
- c) peteroglasje

3. Ime skladatelja v nagradni križanki na tej strani se bere naprej in nazaj enako. Kako v ugankarstvu imenujemo tako vrsto besede?

- a) refren
- b) anagram
- c) palindrom

4. Kateri od naštetih moških glasov ima srednjo lego med dvema drugima?

- a) bariton
- b) bas
- c) tenor

5. Kaj je sekstola?

- a) vrsta pištole s šestimi naboji
- b) skupina šestih not z enakimi ritmičnimi vrednostmi
- c) drugo ime za seks-bombo

6. V kakšnem taktu plešemo valček?

- a) v dvočetrtinskem taktu
- b) v tričetrtinskem taktu
- c) v štiričetrtinskem taktu

7. Katera skupina naštetih oper je Wagnerjeva?

- a) Parsifal, Lohngryn, Tannhaeuser
- b) Traviata, Rigoletto, Trubadur
- c) Tosca, La Boheme, Turandot

8. Kdo je koreograf?

- a) umetniški vodja baletne skupine
- b) strokovnjak za izdelavo kart in zemljevidov
- c) zapisovalec srčnega utripa

9. Prejšnji mesec so v Ljubljani odprli razstavo o življenjski poti znamenitega avstrijskega skladatelja židovskega rodu, ki je pred sto leti dve sezoni deloval kot kapelnik deželnega gledališča. Kdo je bil to?

- a) Gustav Mahler
- b) Fritz Reiner
- c) Vaclav Talich

10. V posetnici STANE LIPAR se skriva priimek pomembnega italijanskega renesančnega skladatelja (Giovanni Pierluigi da, ok. 1525 - 1594). Kdo je bil?

EDEN OD POKLICEV MOŽA NA SPODNJI SLIKI	DRGETANJE	ILUSTRATOR	ETIOPSKI PLEMENSKI NASLOV	KRAJ V ZGORNJI POLJANSKI DOLINI	FRANC. PISATELJ (CLAUDE)	ZAREZA
STRAŽNIK						
MATERIAL ZA POKRIVANJE OSTREŠJA						
GRAFIČNA TEHNIKA						
AVSTRIJSKA ČASOPISNA AGENCIJA			SLOV. IGRALKA RINA RIŽEVO ŽGANJE			
ODER ZA SUŠENJE ZRNJA ALI SADJA				HERCEGOVEC	IZVLEČENJE (ZDRTJE)	DAJALNIK (LAT.)
ARABSKI ŽREBEC		ANGL. FILM REŽISER (CAROL) KAZ. ZAIM.				
PRIPADNICA TURŠKEGA LJUDSTVA						
ISTOVETNOST						
LJUBLJANA		OZNAKA BRITAN. VOJNEGA LETALSTVA	VEŽA V JAVNIH POSLOPJIH	KAZALNI ZAIMEK		
LJUDSKO ŽEN. IME				18. IN 23. ČRKA SODOB. SL. GRAFIK		
SLOVIT NEMŠKI GLASBENIK, ORGLAVEC IN KOMPONIST (MAX 1873-1916)	POKRIVALO GOR. NOŠE FINSKO JEZERO					NAJLEPŠA SLOVENSKA REKA
ODSEV						
GLAVNI ŠTEVNIK		GLAS. OZNAKA „Z LOKOM“ VRSTA HRATA				
NAŠA STRUPENA KAČA			NASPROTJE VSEGA ZENICA			
RAZJEDANJE ZEMELJSKE POVRŠINE						
ŽIDOVSKO ŽEN. IME						SESTAVIL IN NARISAL IGOR LONGYKA

NAGRADNI RAZPIS

Tudi letos je predzadnja stran revije GM namenjena vaši pošti. Dostej so bili med dopisniki večinoma osnovnošolci, srednješolci in drugi mladi bralci pa so se redkeje oglašali. Pisali so nam o svojem doživljanju glasbene umetnosti, razmišljali o problematiki glasbene vzgoje, sporočali novice o glasbenih dogodkih v svojem kraju in tudi kritično ocenjevali prireditve.

Ko letos spet razpisujemo nagradni natečaj na dopisniški strani, vas vabimo k sodelovanju v pripravi, da bo še bogatejša kot doslej. Tudi to pot smo pripravili nagrade za najboljše prispevke:

za PISMO MESECA bo avtor prejel veliko ploščo MLADI MLADIM; za vsako drugo objavljeno pismo pa bo avtor dobil knjižno nagrado — eno od tematskih števil revije GM.

Najzvestejši in najuspešnejši dopisniki bodo ob izteku letnika povabljeni na republiško srečanje dopisnikov mladinskih časopisov in oddaj.

POMENEK Z DOPISNIKI

Med lansko pošto, ki ni prišla na vrsto ob koncu šolskega leta, sem izbral nekaj pisem, ki niso samo prijetno napisana, temveč so prav primerna za objavo v začetku novega šolskega leta. Kar preberite si pravega. Napisala ga je

NIVES MAČEK iz 7. c razreda na osnovni šoli Primož Trubar v Laškem

zelo zanimivo opisuje, kako poteka njeno učenje klavirja v glasbeni šoli:

„Dobro se spominjam, ko sem se odločila, da se bom začela učiti klavir. Bil je petek in z mamico sva odhiteli k vpisu. Otok je bilo veliko in kar strah me je bilo, če bo zmanjkalo prostora zame. Kmalu so prišli tovariši učitelji glasbene šole. Postavili smo se v vrsto. Vsak je moral zapeti kako pesmico. Dobili smo tudi note in knjižico.

Naslednji dan sem imela prvo uro pouka in vsa preplašena sem vstopila v razred. Kmalu sem se naučila vseh not in kar rada sem hodila h klavirju. Zdaj se učim klavir že četrto leto. Še dve leti, pa bom naredila nižjo glasbeno šolo. Na koncu leta imamo letne izpite in potem dobimo spričevalo. Do sedaj sem že vse tri izpite opravila uspešno. Klavir nas uči tovariš Igor Nerat. Kot v šoli, tudi v glasbeni šoli ob pomembnejših praznikih priredimo nastope. Takrat se tresemo kot šiba ne vodi in nestrpno čakamo, kdaj pridemo na vrsto. Skoraj na vseh nastopih sem že sodelovala. Včasih se ti pač zgodi, da udariš napačno tipko. A kaj zato! Zberesh se in prsti na tipkah te pripeljejo do konca skladbe.

Lansko leto so tri učence iz 4. razreda odšle v Ljubljano na snemanje oddaje iz glasbenih šol. Odično so se odrezale in upam, da bomo v naši glasbeni šoli še naprej dosegali dobre uspehe.“

O učenju klavirja bi lahko napisali seveda še marsikaj. Nives, ki zdaj obiskuje že peti razred klavirja, je zapisala prav na kratko a spodbudno informacijo za tiste, ki jih zanima, kako je v glasbeni šoli. Vsak pa to učenje doživlja po svoje, marsikdo za užitek ob glasbi, ki jo sam izveblja iz glasbila, marsikaj žrtvuje.

Nekaj misli o tem je na primer napisala

MAGDA NAVODNIK iz 8. a razreda OŠ Vlado Bagat v Braslovčah,

ki je že sedmo leto obiskovala glasbeno šolo na Polzeli. Takole opisuje, kako je začela s klavirjem in kaj je že dosegla:

„Že kot majhna deklica sem zelo rada pela in sem imela zelo dober posluh. Moje prvo zanimanje do klavirja mi je vzbudila sosedova Darinka. Zgodilo se je čisto po naključju. Darinka in njen ata sta obrozovala vinsko trto, jaz pa sem se igrala na vrtu zraven mame, ki je plela. Darinka je rekla, naj pridem k njej, da me bo naučila igrati klavir. Zelo sem se razveselila in kmalu so se začele prve vaje. Ko sem prišla domov, me sploh niso več zanimale igrače. Sedla sem za mizo in začela s prsti bobnati po njej. Skoraj vsak dan sem obiskovala Darinko in ji nosila kazet domače naloge. Kmalu sem želela igrati že prve pesmice. Ata se je odločil, da bo kupil klavir. Bil je velik in je tako napolnil mojo sobo, da je bil v njej le še prostor za posteljo.

Darinka je odšla študirat v Ljubljano in ni imela časa zame, ker se je morala veliko učiti. Prepuščena sem bila sama sebi, nihče več me ni učil, zato je moje znanje počasi pešalo. Ati je spoznal učitelja glas-

be, ki je učil na Polzeli. V glasbeni šoli je bilo vpisanih že veliko učencev, zato sem morala hoditi privatno. Vaje so bile zelo naporne, saj sem jih imela pozno zvečer in na vsako vajo me je moral peljati ata. Kmalu sem lahko redno hodila v glasbeno šolo na Polzeli, ki je bila takrat še v stari šoli.

Moja glasbena pot se je tako brez težav nadaljevala. Vedno več veselja kadar sem bila vesela. Glasba me je razveselila in razvedrila. Toda zahtevala je vedno več, vedno bolj se je bilo treba truditi in učiti. Večkrat se je bilo treba odreči prostim uram in sijajočemu soncu, ki me je vabilo na dvorišča. Toda uspehi so bili vidni. Mnogo nastopov sem uspešno opravila, najbolj pa mi je stal v spominu nastop v Žalcu, snemanje na RTV, ter uspešno udeleževanje na štirih samostojnih koncertih.

Glasba mi pomeni veliko, zato želim še v bodoče redno obiskovati glasbeno šolo. Čeprav vem, da bo zahtevala z višjimi razredi več truda, upam, da me bo spremljala vse življenje, če ne kot poklic, pa kot hobi.

P. S.: Darinka je sedaj moja tovarišica glasbene vzgoje.“

Tretji prispevek, ki ga tokrat objavljamo, je napisala

KATARINA KELŠ: N iz 7. a razreda OŠ dr. Jože Potrč v Ljubljani.

Izbral sem ga zato, ker imenitno dopolnjuje reportažo, ki v tej številki opisuje aktiv Glasbene mladine na šoli v ljubljanskem Vodmatu. Preberite Katarinin opis pevske vaje:

„Vsak dan v tednu imam rade, toda najljubša dneva sta mi torek in sredo. Takrat imamo namreč vajo pevskega zbora.“

Opisala vam bom, kako poteka te naše lepe in prijetne ure. Kadar koli imamo vajo, vselej pridejo najvestnejše Sinje ptice že nekaj deset minut predčasno. Sedejo kar na tla pred učilnico in se poskušajo spomniti tonov in melodije iz pravkar naštudiranih pesmi, ali pa se pogovarjajo. Medtem se v avli dvigne strašanski hrup. Vsi čakajoči pred sobo že vedo, kaj pomeni to ščebetanje. Prihaja namreč naša tovarišica in okoli nje se tare vse polno nadebudnih, radovnih pevcev, ki se zanimajo, kaj bomo danes peli. Končno pride tovarišica Saxova vse zadhana od vzpenjanja po tisočih stopnicah, saj je naša glasbena soba prav na vrhu šole.

V hipu smo v učilnici in se z rokami in nogami borimo za najboljša mesta. Končno se umirimo. Še malo smeha in ropanja s stoli, nato učilnico napolnijo prelepi akordi. V hipu je vse drugo pozabljeno. Sedaj smo v svetu glasbe,

sedaj naša srca trepetajo, odeta v čar melodije. Ob besedah „Ali daj, da bo duša vzdrhtela, preden bolna od muke izdihne“, vsi sočustvujemo s sužnji, ki so hrepeneli in sanjali o svoji domovini. Ob pesmi o debeli Rezjanki se smejimo. Ob Bilečanki in Smrti v Brdih pa se s ponosom spominjamo pogumnih junakov, ki so branili našo domovino v najhujših dneh vojne...

Kmalu, mnogo prekmalu mine ta prelepa pevska ura. Mi bi še kar peli, vse do jutra. Čar, v katerega so potopljena naša srca, se počasi razblinja. In za poezijo nastopi proza. Med ropotanjem stolov odmevajo krepki glasovi naših vestnih tajnikov, ki opozarjajo vse tiste, ki so dežurni, pa bi jo radi po francosko pobrisali. A nič ne pomaga. Soho moramo pospraviti super vzorno, tako nas vzgaja naša tovarišica.

Čez nekaj minut bo luč ugasnila in človek, ki med sprehodom pogleda v temna šolska okna, si bo mislil, kako zapuščena in osamljena je šola ob koncu pouka. Vendar ni tako. Če bo dobro prislunil, bo zasluhlil zdaj razigrane, zdaj zopet tihe, otožne tone naših pesmi, ki skozi odprta okna odmevajo v temno noč.“

K tako navdušenemu pisanju bi dodal samo tole misel: številne so šole po Sloveniji, kjer sploh nimajo glasbenega pouka, marsikod, kjer je, nimajo zbora. Učencem teh šol se mora zdeti Katarinin prispevek mala pravljica. Z željo, da bi tudi njim ta pravljica postala resničnost, se do prihodnje številke poslavja

VAŠ UREDNIK

PET DOPISNIKOV ZA SREČANJE V TRBOVLJAH

Konec oktobra bo — tokrat v Trbovljah — že 12. srečanje mladih dopisnikov slovenskih mladinskih listov in oddaj na RTV. Tudi tokrat bodo med udeleženci dopisniki naše revije, ki so si to nagrado prislužili z uspešnim sodelovanjem v lanskem letniku revije GM. V Trbovljah se bodo srečali z uredniki, novinarji in mladinskimi književniki.

VSA MOJA GLASBA

META MOČNIK - POSLUŠA, POJE, PRODAJA

Tu je pogovor z Meto Močnik - Klančar, ki je poslovodkinja Helidnove prodajalne plošč v prehodu pri Mestnem gledališču ljubljanskem. Meta ni samo trgovka s ploščami, je tudi pevka in ljubiteljica glasbe, ki ima doma neprestano ploščo na gramofonu. Kakšen je torej njen odnos do glasbe? Kaj poje in posluša, kaj naroča za svoje kupce, kakšno glasbo oni poslušajo?

— Meta? Pevka si. Kaj poješ?

— Ob službi v trgovini se še vedno ukvarjam s petjem, pojem pa čisto komercialno glasbo, da z njo še kaj zaslužim. Zdaj ob koncu tedna pojem v Šport hotelu na Pokljuki. To je glasba za ples — popevke, kakšna domača — in zame, za denar. Ta glasba mi osebno čisto ne leži, se pa prodaja in ker potrebujem denar, jo pojem. To jemljem pač kot službo.

— Kaj pa poslušáš?

— Funky, jazz, jazz-rock, npr. Crusadors, Spirogiro. To poslušam in v tem uživam. No, pa tudi disco, samo pol ure ga imaš dovolj. Greš v disco, da se sprostiš, naplešeš. Doma poslušam tudi klasiko, najraje kakšen klavirski koncert pa klasiko v moderni priredbi.

— To je čisto drugačna glasba od tiste, s katero se aktivno ukvarjaš. Verjetno s tem nisi najbolj zadovoljna in pevec, ki bi radi peli čisto nekaj drugega, kot pa pojejo, je še več. Se tu ne bi dalo nič premakniti?

— Ne, ne bo izboljšanja. Tu je določen krog ljudi, ki tako glasbo pišejo, ponudijo jo pevcu, češ če hočeš, sprejmi, drugače pa bo pel kdo drug.

— Nekaterim pa se je uspelo prebiti prek starih tirnic, tudi prek skomercializiranega rocka. (Na gramofonu se ravno vrta nova plošča Buldožerjev, Izlog jeftinih slatkiša.) Buldožerji so na začetku naleteli na velik odpor pri kritikih, komisiji za šund in sploh vseh, ki krojijo naš glasbeni okus, pa jim je potem uspelo dobiti celo veliko družbeno priznanje, ko so prejeli zlato Areno v Pulju za glasbo v filmu Živi bill, pa vidjeli.

— Res so jih vsi kritizirali, a vztrajali so in jim je uspelo. A njim je laže, ker si sami pišejo besedila in glasbo in niso odvisni od drugih. Tudi za vse ostalo v glavnem skrbijo sami, na primer za reklamo. Skupini je vedno laže kot posamezniku. Pevci smo pa odvisni od skladateljev pa še od izvajanja nič nimamo. Skladbo posnamemo, lahko jo na radiu izva-

jajo še pet let, pa s tem zasluži samo skladatelj.

— Se čutite odtujene od svojega dela?

— Ja, seveda. Saj smo že veliko govorili, pa se ne da nič premakniti. Kar poslušaj Buldožerje: „Novo novo novo vrijeme, staro sranje.“

— Vendar tudi nekateri skladatelji priznavajo, da s svojim delom niso najbolj zadovoljni, a tako glasbo pišejo pač zato, ker se prodaja.

— Gladajo samo komercialno plat. A naša slovenska glasba se sploh ne prodaja, niti slovenski pevci. Prad dvema letoma se je prodajala Moni Kovačič, zdaj se sploh ne več. Zdaj gre najbolje Andreju Šifrerju in našim punk skupinam, ki jih kupuje mladina — npr. Na lepem prijazen, Parafe, Pankrte. Drugače pa mi, Slovenci, slovenske glasbe skoraj ne poslušamo.

— Znašli sva se pri prodaji plošč. To je tretja stran tvojega ukvarjanja z glasbo. Gotovo imaš dober pregled nad tem, kakšne plošče kupujemo, kaj torej poslušamo.

— Skoraj tri četrtine kupcev je mladine. Tista od desetega do šestnajstega leta kupuje disco glasbo — Village people, Abbo, Bonny M. Mladi med sedemnajstim in dvaindvajsetim letom kupujejo rock — Deep purple, Status quo... in punk, pa tudi še disco glasbo, a že drug stil, npr. Donno Summer.

— Zdi se mi, da se je med mladimi povečalo zanimanje za jazz. Se to pozna pri prodaji plošč?

— Res je. Tistim nad dvajset leti prodamo veliko jazz, predvsem modernega. Zelo kupujejo Chick Coreo, Herby Hancocka, pa Grapellia, Barberia. Zadnjič sem bila na koncertu Anthonyja Braxtona in sem bila zelo presenečena. Sama mladina. Mislija sem, da bo več starejših, pa so bili — razen nekaj starejših glasbenikov — sami mladi.

— Kaj glasba, ki jo najraje imenujemo komercialna, sploh ni več komercialna — se ne prodaja več?

— Slovenska res zelo slabo, ostala, jugoslovanska, pa bolje. Ravno zdaj prodamo veliko Splita, vendar je vedno tako. Plošča se prodaja dva meseca, potem pa ne več. Sicer se mi pa Splitski festival zdi tudi edini, ki je zelo komercialen, a tudi dober.

— Glasba te obdaja ves dan kot pevko, trgovko s ploščami, kot ljubiteljico. Imaš torej trojen odnos do glasbe in treh pogledov na glasbo sploh ne mešaš med seboj?

— Ja. Tisto, kar zapojem, skušam zapeti dobro, pa čeprav zaradi denarja, saj tudi ljudje, ki jim je taka glasba všeč, hočejo slišati dobro izvedbo. Včasih so pevci in skupine živeli v oblakih in kovali velike načrte, denarja pa ni bilo. Danes pa zastoj noče nihče več delati. Doma poslušam tisto, kar je meni všeč, v trgovini dam pa tudi stokrat na gramofon Jugoslavijo, ker vem, da se dobro prodaja.

MOJCA ŠUSTER